

VALÓDI

Ami csomagként 25 krajczár (50 fillér) 500 gramm.

Kathreiner-féle
Kaffreiner-féle malátakávé
egész szemben
Kathreiner-féle malátakávé gyárak
Bécs-München

Saját érdekünkben csakis ezen eredeti csomagokat kérjük és fogadjuk el.

Kwizda-féle

Restitutionsfluid

cs. és kir. szab. mosóvíz lovaknak.

Egy üveg ára 1 ft 40 kr.

35 év óta használják udvari istállóban, nagyobb katonai és polgári istállóban, nagyobb megerőltetések előtt erősítőszert, ilyenek után az erő visszaszerzésére; továbbá rándulásoknál, az izmok merevsége esetén sőt a lovakat a trainingben erősbükre készítik. Valódi minőségben csak fent látható védjegyvel ellátva kapható Ausztria és Magyarország összes gyógyszerárakban és drogueriában. Főraktár:

Kwizda Ferencz János.

cs. és kir. o.-m., román kir. és bolg. fejed. udv. szállító, ker. gyógyszerésznél 7040 Kornsburgban, Bécs mellett.

LOHSE világhírű különlegességei

a bőr ápolására.

EAU DE LYS DE LOHSE.

Hatvan év óta feltűnőmulhatatlan mint legkínzóbb bőrvíz a tökéletes ifjú ádaseség megtartására, valamint a nyári szeplő, napcsütés, pirosság, sárga foltok és az arcz minden tisztáltságának biztos elválasztására fehéren és rózsaszínben szőkeknél, sárgában barnáknál.

LOHSE lilomtej-szappan csodás illata, tisztasága és finomsága végett a legkínzóbbabb tolette-szappan, drágja 60 kr., rózsaszín 1 ft.

Gyártmányainak vásárlásánál mártóssáig mindig figyelni a csomag: **GUSTAV LOHSE** 45 Jägerstr. 46 Berlin. udvari illatszerész.

Kapható Ausztria-Magyarország minden gyógyszerárakban és jobb illatszer-üzleteiben. 7407

A mi öltönyeink

feltűnést keltenek.

Egy elegáns öltöny 12 ft., téli kabát 14 forint és feljebb az Angol szabónál Kohn Heilmann és fia, Budapest, Károly-körút 12. földszint és első emelet kaphatók. Szabott árak. Tessék a czimünkre figyelni. 7876

„A világ legjobb sámfája“

FÖLDVÁRY IMRE

férfi divat és fehérnemű raktárában.

párja

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 11. sz. és VIII., Kerepesi-út 9. 7797

Férfi ingek, Jäger-árak, vadász és sport-czikkék dús választékban kaphatók.

Kertjük és Nyakkendők.

Miért?

Mindinkább hozzácsoklik mindenki ahhoz, hogy reggelizzen a kávét vagy teát, hanem Van Houten kakaot szolgálnak fel neki. Miért? A magyarázata egyszerű! Azért, mert a Van Houten kakaó friss és erős, nincs benne semmi a kávé káros hatásából és mert a jó kakaó — és ez a fő — tápláló és izomképző. Mindezek az előnyök mellett még a kakaó, vagyis az igazán jó kakaó, a milyen a Van Houten kakaó, rendkívül olcsó. Egy kávéskanállal elég egy csésze Van Houten kakaó készítéséhez. Zamatos, könnyen emészthető ital.

A női szépség

fontartására és emelésére a legkínzóbb szer:

Cornelia-arczkenőcs

(törvény által védve). 7706

mely az arcznak úde, megelégen tiszta fiatalos szint kölcsönöz a mit semmi más szerrel elérni nem lehet. Kínzó szer: majfolatok, szeplők, pattanások, pörpensek (mitesszer), talvócska arcz és bőr minden tisztáltságára ellen, a sárga vagy barna arczot vakító fehérré teszi. Egy kis tégely ára 1 korona. Egy nagy tégely ára 2 korona. — Ezen közövel szer kapható:

LESZKOVÁČ MILETA

„KORONA“ című gyógyszerárakban

Ó-Verbáson (Bácska), 150.

Postai megrendelésnél finom pouderek, szappanok és illatszerkei hozzácsomagolásra ajánlatnak.

Viszonteladók kerestetnek.

Főraktárak Budapest: Török József gyógyszerárak, Király utca 12. és dr. Egger Leo gyógyszerárakban Váci-körút 17.

KIRÁLYNŐ-ARCZCRÉME,

legjobbnek ismert arczsépitő a világon.

Ezen arczéme a legnépszerűbb idők alatt elválaszt az arczról minden bőrtisztítást, a. m. szeplő, pörpensek, mitesszer stb. s azt hófehérre és üdév teszi. Teljesen ártalmatlan. Egy tégely 70 kr., két tégely 120 kr. — Készítette: Török József.

Temesváry József

Angyal-gyógyszerárak

Zombor, Jókai-kör 2.

Budapest Török József gyógyszerárakban, Király-utca 12. sz.

Magyarország legszebb látványossága.

A hódoló diszfelvonulás.

Óriási körkép.

Festette EISENHUT FERENCZ.

Látható Városliget Andrassy-út végén

a magyar körkép-társaság palotájában

reggel 9 órától esti 5 $\frac{1}{2}$ óráig.

Belépő díj 50 kr. — Gyermekek és katonajegy őrmestertől lefelé 30 kr.

A Franklin-Társulat nyomdája, (Budapest IV., Egyetem-utca 4.)

Báti

Selyemkelmék

pompás újdonságok, valamint fehér, fekete és színes selyemkelmék mindenféle minőségben. Közvetlen eladás magánosoknak igazi gyári árakon, porto- és vámmentesen a házhoz szállítva. Ezer meg ezer elismerő irat. Milyen színekből óhajt Ön mintákat?

GRIEDER ADOLF ÉS TSA

selyemkeltető-gyárak szövetsége Zürich. 5783

Spanyol kir. udvari szállítók. Spanyol kir. udvari szállítók.

Z. BÁRDI GABI GRÓFNÉ

Ő Németország — elismert főúri szépség — legkedveltebb tolette-czikkje:

Satanella - hölgypor

(fehér, rózsás és krém) és **SATANELLA-CRÈME**

bőj, szépség, üde és hófehér arcz azonnali elválasztására!

A kettő együtt is és külön-külön használható! Anyában különösen a többi készítményekből, hogy használható minden időben abban lehet hagyni — a szél — hogy a legkisebb foltot vagy színt hagyja maga után. Nem mar és nem ég! 7735

Satanella-hajszesz

mely a hajlást akkor is megújítja, ha az a legnagyobb károsítást következtette; hajnövekedést elősegíti.

mely nem bántja, hajtörés és korpaképződés nem létezik. Egyedül készíti: **Erényi Béla** gyógyszerész, Szabadszállás (Pest). Főraktár: Török József Király-utca, Molnár és Moser Koronaherczeg-utca Lux Mihály Múzeum-körút, Majthényi Béla Egyetem-utca.

Ára 1 forint.

PALAIS ROYAL

a fő- és székváros legnagyobb áruháza

ORLAI SÁNDOR perzsa csász., spanyol kir. udvari szállító 7777

Budapest, Koronaherczeg-utca 8. sz.

a következő czikket gyári árban ajánlja:

Nászajándékok, chinai ezüst-árak, finom bronz-árak, dísz-órak, gyémántutaztat ékszerkei valódi fogl., valódi párisi legyezók, bördíszmű-árak, ezüstbotok, bőrvövek (gürtl), szalag, bársony, arany és fémövek.

MINDENÜTT KAPHATÓ

RÉTHY FELE

PEMETEFÜ CZUKORKA

rekedtség köhöges és hurut ellen.

1 doboz ára 30 kr. 5 doboz 150 kr. 10 doboz 300 kr. 20 doboz 600 kr. 50 doboz 1500 kr. 100 doboz 3000 kr.

RÉTHY BÉLA gyógyszerész Békés-Csabán.

46. SZÁM. 1898.

BUDAPEST, NOVEMBER 13.

45. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 ft. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 ft. félre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5. — Kétféle előfizetésnek a postailag meghatározott vitellől is csatlakozhat.

FESZTY ÁRPÁD ÚJ KÉPEI.

A MŰCSARNOKBAN méltó érdeklődéssel néz a közönség két nagy történelmi festményt, ezér év előtti meszeszerű idők regényes képét. A mit azokból tudunk, bizony mesének tűnik föl. Ha a beszélő, vagy zengő költő, avagy a művész lelkesülése és fantáziája magával bir ragadni ebbe a múltba, hálás odaadással követjük, s kedvesen adjuk át magunkat a jóleső hangulatnak. Ezt a hatást érzi a szemlélő a két kép-nél, és még egyebet is. Méltatását és elismerését annak a gondnak, tudásnak, fáradságnak és képzelő erőnek, mely megszerzi látszatát, valószínűségét annak a régi idő-nek; földézi alakjait, hőseit, embereit, s művészi erővel, érzéssel tár elénk eseményeket, legendás tartalmat.

Feszty Árpád festette mind a két képet. Az ezredévi ünnepek emlékének maradóvá tételére rendelte meg a művésznél Komárom-megye és Biharmegye. A nemzeti jubileumi ünnepnek művészi alkotásokkal való megörökítésére a kormány jutalmakat tűzött ki, egyes hatóságok pedig őket érdeklő történelmi mozzanatok megfestését kívánták. A történelmi festészet föllendítésének gondolata és törekvése volt ebben. A művészetnek ez az ága pang minálunk. De az óhaj-tások és megrendelések művészeti irányt nem szabhatnak, megszokott foglalkozásukból az erőket föl nem emelhetik, az alkotó képességet meg nem idézhetik, kivált ha még csak fejlődésüket élik. Ez a jóakarattal kevés eredményhez jutott, s művészetünk történetében nem igen fognak ragyogni a megyeházák, városházák, s vidéki muzeumok falára került képek. Feszty két képét az ezredévi kiállításon még csak vázlatban láttuk. Azóta — aránylag rövid idő alatt — elkészítette teljességökben mind a kettőt.

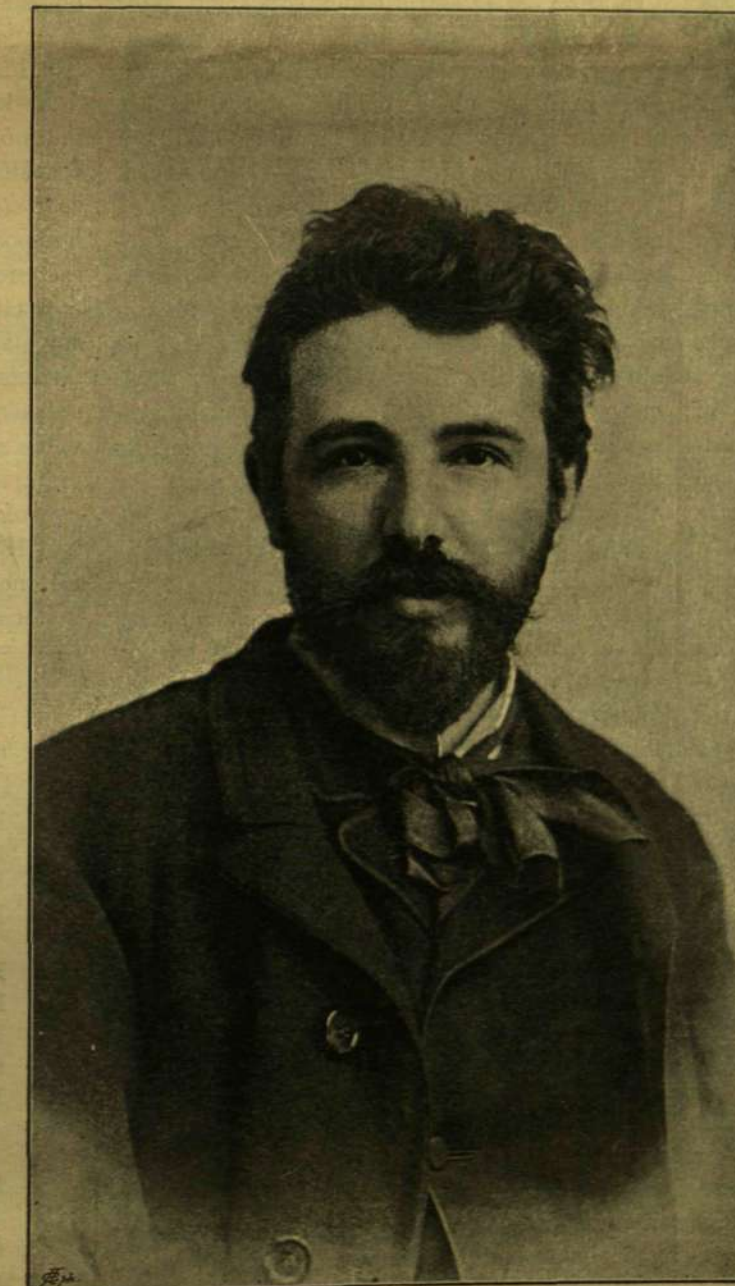
A fantázia érdekes és poétikus műve a két nagy kép. Csakis a kép-

zelet tud visszavinni a honfoglalás korába, a honnan nem maradt számunkra egyéb, csak a rege. Ki ismeri ennek a múltnak alakjait, azok megjelenését, az őket körülvevő tárgyakat, színeket? Nemcsak az idők távolsága, hanem mithikus homály is választja el tőlünk. Még történeteket is alig ismerjük. Feszty a mese érdekességében kereste fel ezt az időt; ecsete hozzáfért sok szeretetreméltó és meglepő tulajdonságokhoz. Az egyik képen a monda, a le-

genda, a néprajz, a faji típusok, — a másikon a zord harczi idők történelmi emlékei, régészeti tanulságai, a népvándorlás bösz zivatara és a fegyverek élethalál-tusája, a gondolkodó fő, a kutató, szervező elme, a képzelő, érző lélek és a történelmi előadás mind megannyi szép tulajdonságait igénybe vették s meg is találták, hol kisebb, hol nagyobb mértékben. A művészek sikerült beleképzelnie magát az ezér év előtti világba és bizalmassá tenni a szemlélőt, hogy jól vezeti lelkét a benyomások elé.

Az egyik képen megtaláljuk az idylli tárgynak megfelelő naivságot, a derült levegőt és üde környezetet; a másikon a nyers idők tömegének szenvedélyét, fajok halálos küzdelmét, a honfoglalás ádáz tusáját. Mind a két képen a tömegek uralkodnak, kevésbé válnak ki az egyesek, még azok se, kik a jellemzést megkövetelhetik maguknak. De mind a két kép érdekel. A festő nemcsak tárgyhöz férközött, hanem a néző kíváncsiságához és figyelméhez is. Beleviszi egyiken a vidám, ünnepi hangulatba; a másikon a harcok zúgó förgetegébe. Azt se feledjük megemlíteni, hogy a művészek feladták a tárgyat, a mit megfessenek.

Komárommegye a bánhidai csata lefestését kívánta. Bánhidánál törtéte össze Árpád a morva fejedelem, Szvatopluk hadait s a mai Magyarország éjszaknyugati része a bánhidai csata után hódolt meg. A csatát döntő pillanatában látjuk, mikor a magyar és szláv tábor, a marovin nép rettenthetetlen bátorsággal és elszántsággal rohan egymásra, és a két vezér: Árpád és Szvatopluk is szemtől szembe találkoznak. A csata már régen folyhatott. Az előtérben ott hevernek az elesettek. A sebesültek még utolsó erejükkel is küzdenek. Egy térdelő magyar harczi bárdjával mér halálos csapást egy leroskadt tótira, a kit felesége — maga is az elesettek és sebesültek gomolyából emelkedve föl — kiterjesztett kar-

FESZTY ÁRPÁD.

jaival akar megvédelmezni. Látjuk a magyar feltartarhatatlan csapásából, hogy mind hasztalan. Ezt a családirtó, a harcz kegyetlenségét jellemző epizódot akár el is engednők, ha oly szépen nem volna festve és annyi szénvedélyt nem fejezne ki. A kép viharzó tömege azonban igazán férfiak csatája: roham és ellenállás. Jobbról rohannak a magyarok, löhát, szilajon, kardot villogtatva; balról nyomulnak a szlávok gyalog, előre szegzett dárdákkal. Por kavargatja föl a seregek nyomán, s ez összevegyül a borongó ég levegőjével. Az alkonyati nap vörös fénye ragyog a háttér alacsony hegyfokán. A természet is tűzbe borult. A szlávok csapata fölött ott lebeg a Szűz-Máriás piros zászló, de magasra emelnek egy faragott bálványt is. Még nem annyira keresztények, hogy a veszély idejében meg ne emlékeznének a pogány istenről, segítségül hívják tehát a «fekete istent» is. A magyarok hadi jelvénye három lófarkas zászló. A két szembe rohanó ellenség elszántságából látni, hogy ez az utolsó küzdelem, és a magyarság feltartarthatatlan rohamából látjuk, hogy ki a győztes. A kép központján találkozik össze a két fejedelem. Szvatopluk fehér lovon vágat gyalogosai előtt, Árpád fekete tatár-paripán támad lovasai élén. A két vezér összecsapása olyan, mint a forgószél. A páncélos morva fejedelem hosszú kelevézzel készült ellenfele fogadására, Árpád halálos csapásra emelt villogó karddal jobbában, és kerek, könnyű pajzsával baljában zúdul rá. Szvatopluk kezében a kelevész ketté tört, s a következő pillanatban le fog sújtani rá ellensége kardja. Ez a párbaj vitézek küzdelme és ez az egész harcz népek csatája. A drámai komorságot érezzük és a hősiességet fölismertjük. Ez Feszty ihletett erejének és előadási hevénének mély hatása. És még mennyit nyer képe, előadása, ha a két történelmi alak jellemzése határozottabb, hogy úgy mondjuk, világosabb és a zúgó vihar nem nyeli el annyira fegyverök csattogását, melynek uralkodnia kellene.

Művészi érzése azonban ép ennek a nagy festménynek gondolatában, egész szerkezetében és részleteiben mutatkozik. A tájkép a háttérrel és előtérrel, a lemenő nap átható fényével, s a nehézséggel, tikkadt levegővel igen leleményesen veszik körül ezt az eposzt. És mennyi tanulmányt tett a művész, hogy korhűséget érhesen el mind a két képen. Az adat és emlék nagyon kevés, de kutatással, összevetéssel mégis meglepő eredményhez jutott. A magyar népre nézve az ázsiai motívumokat használta. A fegyverzet, a nyereg, a lovak szerszáma, az öltözet mind ezt az archaeologiai jelleget mutatja. A szláv ságra nézve fölhasználta a mai szláv viseletet is, minthogy az e népnél nem sokat változott. A szláv harcosokat pedig régi leírások és rajzok szerint illesztette képébe, a karolingok fegyverzetét, páncélját is oda vegyítve. Az egyes alakok faji vonásokat mutatnak, s csupán az arczokról meg lehet különböztetni a szlávot és magyart.

A tanulmányoknak még nagyobb hűségét követelte Zoltán eljegyzése, a hasonló nagyságú kép, melyet Biharmegye rendelt meg. Ez egy fényes, vidám ünnep, tele pompával, tarka tömegekkel, örvendező marczona alakokkal, bájos asszonyokkal, népesoporttal és régészeti vonatkozással. Egyes helyei archaeologiai tiszta studiumok, minő például a tűztartó edény, a hárfa fantasztikus alakja és díszítése, a hangszerek. Az előbbi kép vihara mellett egy poétikus idillre esik tekintetünk, egy sajátos vigalomra és különös világra, melyet az első pillantásra oly vonzó érdekesnek találunk. A fel-

adott téma, hogy Árpád fia, Zoltán eljegyzik Mén-Maróth bán leányát, szerencsés formában fogant meg a művész elméjében, hogy halás anyagot és rokonszenves figyelmet biztosítson a tárgynak. Mikép ünnepeltek, mulattak ezer esztendő előtt, ki tudná. Feszty idehozta a régi, de ma is meglevő szokások némelyikét, a babonákból is valamit, s a jósnőket szintén szerepelteti.

A történetből ismeretes, hogy Mén-Maróth állt legtovább ellent a hódító magyaroknak. A harcosok már kifáradtak, sokan elveszték, a békére, a nyugalomra szükség volt, s ezt Árpád és Mén-Maróth úgy érték el, hogy eljegyezték egymásnak gyermekeiket, Zoltánt és Hamzát, a kik kicsinyek voltak még akkor. Az eljegyzés ünnepe egyszersmind békekötés, azért összegyűltek rá magyarok, kazarak, Maróth bán egész udvarával és hölgyei seregével, a nép, a táltosok, a javasasszonyok, a zenélők és dudások. Itt is szépen és érzéssel segíti elő a jelenet hatását a tájkép megkapó üdesége, tiszta, átlátszó levegője és a derült ég. A jegyeseket két izmos alak pajzsos emeli magasra. Zöld lombokból font baldachint tartanak a gyermeki pár föl. Kíváncsian, gyönyörködve néz körül a két gondatlan gyermek, kik közül a szép kis Hamza alig több még a babánál, Zoltán sem sokkal idősebb. Az ujongó tömeg fölött póznára tűzve látható az áldozatul leölt lovak feje, és egy kis elefánt-bálvány, az ázsiai származás emléke. Jobb oldalon Maróth bán ül keleti kényelemmel és fényvel egy gyaloghintó puha párnái közt. Ősz szakállu alak, fején turbánnal; jobbra, balra tőle asszonyai, mindegyik egy-egy szépség; meztelen mellöket aranypézn-fűzer lepi el, fejökön, hajokban ékszer. A festői csoport közt pávatollas legyezők tűnnek föl, arrább a sátrak hegyei. Maróth bán egy keleti sátor mellett ül közvetlenül. Jól jellemzi buja életét, hogy gyalogszékét is szép rabszolganők emelik magasra. A kép másik oldalára a magyarokat helyezte a művész. Daliás leventék, köztük a legkiválóbb egy párdücs vitéz, — talán Árpád. Ezt nem tudjuk, mert nincs annyira kiemelve, mint Maróth bán. Ám a csoport eleven, kifejező és szingardag. A mátkapár előtt meghajtják a három lófarkos lobogókat. A kép előtérén sok a szemlélni való. A bal sarkon magyar lányok csoportja, virágokkal kivarrt fehér ruhában. Virágot, mátkátalát és tyúkot hoztak, a mi sok helyen most is meg van lakodalmakkor. Ez itt egy darab magyar élet és jól esik nézni. Az előtér közepén a jósnők, a vajások asszonyok, kik tudnak banni a szolgalelekkel és boszorkányokkal.

Egy szokatlan formájú edényben izzó parázs ég, egy asszony legyezővel szítja. A jósnők virágot hintenek a tűzre, egy pedig — a ki legközelebb áll — egy szaruból vizet locsol a földre, hogy a föld szellemének áldozzon. Az előtér jobb sarkában állnak és guggolnak a bábák zenészei, felcizmázott és csengővel is ellátott hárfával, dudával, húros hangszerekkel. Ezek is keleti alakok, tar koponyával, de a két oldalt meghagyott haj gyöngyök közé fonva, föl van kötve tar fejökön.

Igazi elbeszélő véna nyilatkozik a festményen, mely régi időről, régi emberekről mond mesét, s nekünk jól esik azt hallgatni; és látni ezt a sok jó magyaros alakot.

Feszty már régen nem festett. Utolsó műve a nagy körkép a «Magyarok bejövételéről», melyért ünnepeltek. Edigi sok sikere közt is a most kiállított két nagy történelmi festménye a leghatározottabb. Nagy munkakerőt, a történelmi stílus erejét, a nemzeti szellem szenvedélyes nyilatkozását, férfias becsvágyat és kitűnő

talentumot hirdet ez a derék művészről, ki most ért a szellemi működés legfőbb munkaidéjéhez, oly friss erőben.

A két kép anyagának felkutatása, kidolgozása, a nagy arányok kiszámítása, mint anyagi feladat is a legnehezebbek közül való. Ha a művész keze nem is egyenlőn biztos mindenben, de biztosan tud uralkodni előadása melegségével, elmondani valójának gazdagságával és a felfogás szellemességével. A mint elismeréssel eltelve akarunk megválni a két képtől, rögtön észreveszszük, hogy a művész ismét komoly feladaton dolgozik. Oldalt három vázlat van kifüggesztve: «Krisztus temetéséhez». Három képen — triptichon — készül ezt megfesteni és a meglepőn tiszta, nagy határozottsággal készített vázlatok ehez valók. Az egyik Krisztus sirja, melyet a szent asszonyok a föltámadás után üresen találnak; középen a mint Krisztus holttestét vállra emelve viszik a Kalvária alatt tanítványai s követik anyja, rokonai és a tanítványok. Egy szép női alak, virágokkal kezében, bizonyára Magdolna. A harmadik kép a Golgotha, a három keresztfával. Krisztus holttestét ép akkor veszik le a tanítványok. E vázlatok nagyon sokat ígérnek Feszty legközelebbi művéről. Nagyon kedves az a 10–12 vízfestmény, melyet szintén kiállított. A természetnek egy-egy mély bensőszerű hangulata, mint valami idilli dalocska szólal meg ezekben.

Mint tájfestőt kezdtük ismerni Feszty Árpádot húsz év előtt, s gazdag tájképi berendezéssel festette két nagyobb művét is, a «Golgothát» és «Szent Gellért vértanúságát», s az operaszínház csomaga-terében levő freskóin a tájképi szépségek szintén fokozzák a hatást. Festett aztán freskókat a Nemzeti Színházba a királyi páholy csarnokába, a terézvárosi kaszinóba, s még több helyre. A magyaros alakokkal igen gyakran helyettesítette a megszokott mitológiai alakokat.

A kiállításokon pedig az élet-drámákban feltűnő előadási képességeivel kötötte le az érdeklődést. Ilyenek voltak a «Bányász-rencsellenesség», a «Kárvallottak», melyeknek kompozíciója is oly drámai és világos. Ennyi szerencsés mű és oly változatos munkakörben szerzett sikerek után készült el Feszty ismét egy nagy bibliai képpel: «A szent asszonyok Krisztus sirjándl». Nagy érzésével, plasztikus szépségeivel a magyar festészet egyik eseménye volt s a Képzőművészeti Társulat a nagy aranyéremmel tüntette ki. Azóta a művészt a «Magyarok bejövetele» óriás körkép foglalta le, melyet 1895-ben végzett be. Az e közben szerzett történelmi tanulmányai most ezen a két nagy historiai képen oly érett gyümölcsöket hoztak.

KISDED HAJLÉK.

Tehát enyém ez a darabka föld,
Az élet vándorútján pihenő;
Egy kised hajlék csendje itt beföd
S a képzelennek tündérúja szó
Zsongító álmot bűvös édesen,
Drága körödben édes hitvesem!

Lelkem megtépett szárnya megpihen,
És féltő gonddal főd be titeket
És nem zavar, nem izgat semmi sem,
Csupán a gond, hogy itt e rejteket
Kímélje meg a lét zivatara,
A melyben egykor szárnyam szárnyala.

Merész röptében bekalandozá
A múltak messzi ködlő távolát,
Örök eszmék sugára hullt reá
S kész volt a lét rejtélyes fátját
Letépní bátran... most főd titeket
S takarva egy kis fészket rejteget.

KRISZTUS TEMETÉSE. — Feszty Árpád festménye.

Szerette lányom, téged óva véd;
Hiszen anyáddal úgy megdöbbenünk
Látván lobogni szíved lánghevé.
S élénk varázslod ifjú életünk
Middön képzelmünk ott szállt boldogan,
A hol a menny örök világa van.

Előttem áll egy más darabka föld,
S egy kised hajlék, hol lakott anyád,
Ebbe fogódzva csoda módra nőtt
S feltört az égig a remény, a vágy.
Mi szent, mi drága egy tenyérenyi hely,
Honnét az égbe bírnunk szállni fel.

Az a darabka föld most idegen,
A kised hajlék hejh nem az, mi volt!
Vihar csapott le zordan, hidegen
S minket ragadva, onnan elsodort.
Azért bocsásd csak vágyad gyökerét
E földre, mit szüléid szárnya véd.

Bocsásd leányom; e darabka föld,
E kised hajlék összes mindenünk,
Örök reménnyel téged az betölt,
Míg szent emlékké válik már nekünk.
De nincs oly kis zug itt a földtekén,
Honnét nem égbe törne a remény.

Hegedűs István.

BLANCHE.

(Ipolyás, 1896.)

Bebolyngtam újra azt a régi helyet,
A hol legelőször találkoztam veled
Édes boldogságom...
Valami emlékért el-elkeresgéltem,
Tán maradt utánad, — hogy ha más egyéb nem, —
Egy picike lábnym.

Milyen dőre vagyok, hogy el is feledtem,
Hisz azóta hét év repült el felettem,
Hét hosszú esztendő —
Pedig a múltaknak nem szükséges ennyi,
Egy piciny lábnymot végték betemetni,
Egy nap elegendő.

Nincs itt semmi, semmi. — De ime, mit látok:
A régi, ősmérs rózsaszín virágok
Most is csak úgy nyitnak;
Pedig a gyom között elhagyatva nőnek,
Olykor-olykor épen csak ha éri őket
Egy kis eső, kis nap.

Nincs, a ki gondolja, nincs, a ki öntözze,
Kicsiny gazdasszonyok olyan igen messze
Idegenbe ment el.
Mért nyitnak hát akkor? Tán emlékit őrzik
Egyik esztendőről másik esztendőig
Hálás kegyelettel?...
Ez dolgot pedig öt száz tallér bírság alatt

Az én szívemben is így nyit a szerelem
Szomorú magányban, búsan reménytelen,
Egy évről a másra;
Napom mind örökre leáldozott véled,
Nem éltet már semmi, csak a te emléked
Édes ragyogása.

Mezarthim.

A TÖRÖK-VILÁGBÓL.

— Egy kis török-magyar esetepaté. —

Az Urnak 1669-ik esztendejében néménemű határvillongás vala Horth és Ecsed községe között, kit is a «fileki magyar urak» a horthi és ecsedi földes urak jelenlétében és beleegyezésével annak rendje és módja szerint röviden eligazítottanak — az ecsedieknek adván igazságot. A vármegye kiküldött szolgabírája ennek folytán meghatalmazta nemzeti és vitézlő Fáy László urat, a község Mérán lakó magyar földes urát, az új határhalmok felhárnyatására, mit is ő kegyelme megselekedni nem késétt.

— De nem addig a', hitetlen ebek — mordult föl erre a neki sehogys sem tetsző igazságra a horthi igazhitű «török ur», Ali Csuhabi. És megappellálta az ügyet tekintetes nagyságos és vitézlő Husszaim Pasához, a hatalmas és győzhetetlen császár egri végvárának urához és parancsolójához, nem felejtve el holmi marhák és juhok elhajításával is kiszínezni vádját. A török igazság — Husszaim Pasának Fáy Lászlóra küldött «uri czimeres levele» szerint — persze egész másként, a következőképen hangzott:

«Mi az hatalmas és győzhetetlen Császárnak vég Eger várának, Duna és Tisza között való Helyeinek és Hadainak gondviselő Ura és Parancsolója — Tekintetes és nagyságos vitézlő Husszaim Passa.

Te megnevezett Mérán lakozó Fáy László! Jöve hozzánk az horthi Úr és panaszt tett, hogy te hatalmasul az horthi földön határt hanyattl és azonkívül az horthiak marhát és juhait is elhajítottad és mai napig is oda tartod. Te hatalmas Császárnak jobbágya lévén, illik-e hozzád, hogy az jobbágyaságot pusztítsad? Így levén, fejed életed vesztese alatt parancsolunk, se órat se napot ne várj, mielt az parancsoló uri czimeres levelünket látod, ottan mindjárt sietséggel jöjj be, ha ott békével akarsz lakni és az marhákat és juhokat is add vissza az horthiaknak és ha mi nyavalyád vagyon, itt uri személynünk előtt törvénnyel keressed. Ezt el ne hallgassd és süketsegre ne vedd, mert nyargalókkal behozatunk és mellyet az anyád csecéből tejet szoptál, az is keserűre fordul!

Ez dolgot pedig öt száz tallér bírság alatt

parancsoljuk. Az szemeidet jól fel nyisd, hogy meg ne bánjad. Ez uri czimeres levelünket ismég be várjuk. Iratott Vég Eger Várában, die 20 July, Anno 1669. Idem, qui et supra».

*

Fáy László uram nyomban el is indult a különös «uri czimeres levél»-lel. Csak hogy persze — volt annyi sütnivalója öklémének is — nem Eger, hanem Nagy-Ida felé vette útját. Ott székelt akkor gróf Csáky Ferencz, Felső-Magyarország és a bányavárosi magyar véghelyek főkapitánya. A kuruczvérd generális, a ki a Wesselényi-összeesküvésben is nőtét kapott, vette most kezébe Fáy uram ügyét s hogy nem eredmény nélkül, az alább megtetszik. Átvette Fáy Lászlótól a pasa levelét s a következő jogász furfanggal s katonai határozottsággal írott csattanós feleletet küldte rája:

«Tekintetes nagyságos Passa, nekem vitéz szomszéd Ur barátom.

Némely jó akaróink adak értésünkre, hogy az Nsgod uri czimeres parancsoló levele érkezett volna Mérán lakozó Fáy Lászlóra; és mint-hogy kegyelmes Császárukól erős parancsolatunk vagyon, afféle levelekre vigyázzunk s azokat kezünkhez vévén, ő Felsőséghez felküldgük: ahhoz képest mingyárt fejre parancsoltunk Fáy Lászlónak az Ngod uri czimeres levelét kezünkhez hozza. Mellyet elmulatni nem merészelvén, hozzánk fel jött, mind az Nsgod uri czimeres levelét megmutatva s mind arra nézve Egerbe menetelére szabadságot kérvén.

Megolvassván azért az Nagyságod uri czimeres levelét, csudálkozással értjük, hogy Nsgod az horthi török úr helytelen vádolásának helyt adott, az ki horthi jobbágyainak hamis vádolásból Fáy Lászlót vádolja, hogy az horthi földön hatalmasul hanyatott volna határt. S azért törvény vételére kívánja Egerre menetelét és hogy ott keressé törvényel, ha mi nyavalyája vagyon. Nagyságod ha ezt jól meg gondolja, ez hallatlan és nem kicsiny dolog s az két hatalmas Császárok között való szent békességnek nyilván való sértelése.

Az Nsgodnak tudtára legyen, sem Fáy Lászlónak, sem másnak, még zászlós urnak is az magyar részről meg nem engedtetik, más ember földjén hatalmasul határt hanyatolni. Horthnak pedig olly magyar földes ura vagyon, egy talpalatnyit is meg nem engette hatalmasul el foglalni maga határában. Az melly villongás Horth és Ecsed között volt az határok dolgában és mindennemű kérdések az horthi és ecsedi földes urak között, az szerint az ecsediek és horthiak között, mind azok az fileki magyar urak előtt az horthi és ecsedi földes urak jelen lételeben felbomolthatatlán eligazottanak és ugyan az Vármegye is bocsátta ki szolgabíráját az határoknak felhárnyatására. Az pedig mind ekkorig szentül meg tartatott, az szomszéd-ságban az határok dolga és egyéb hasonló tör-

vényes állapotok (arra nézve is hogy az régi igasságos levelek magyar urak kezénél vadnak) az magyar részről való Vármegyei bites bírái által igazgattattak és az török részről soha nem háborgattak, sem bontogattak s hogy ennek utánna is az fel ne háboríttassék, az két hatalmas Császárok között való szent békeség nem engedi.

Az zsitvatoroki békeség szerződésnek is 17. Conditioja tartja, hogy az hódolt falukban lakó nemes emberek mind személyekben, mind javukra nézve, szabadosok legyenek és az török részről sem adóval, sem dézsma adással ne terheltesse; annál is inkább, ha az hódolt nemes ember szokott adóját az török részre megadja, ne háborgattassék. És mivel minékünk kegyelmes Császárunktul arról is erős parancsolatunk van, hogy kiváltképen az magyar végházak táján, annyiaval inkább azon felül lakos jószágos nemes embereknek (az be járó bírákon és azokon kívül, kik rend szerint be szoktak járni) meg ne engedgyük az török végházakba való járást, ahhoz képest Fáy Lászlónak is meg nem engedhetjük, sőt élete feje vesztése alatt megparancsoltuk, meg ne merészelje próbálni bemenetelét.

Igy lévén az dolog, Nsgod is megérti, Fáy Lászlónak nincs vétke az határ hányatásban, az is nincs hatalmában, hogy Egerbe mehessen. Az két hatalmas Császár között való békeség szerzése is nem engedik meg az hódolt nemes embereknek ilyen hallatlanul való háborgatásukat és az magyar törvénnyel eligazodni szokott dolgoknak bontogatását, melyek az országban is nagy zavart szerzenének, holott soha, sem az előtt, annyiaval inkább az említett zsitvatoroki békeség szerzéstől fogva az magyar hódolt nemes emberek az török végházakba törvény vételre nem kényszerítettek; azt Nsgod sem kívánhatta tőlük.

Míthogy pedig mindezekre tisztünk s hivatalunk szerint minékünk vigyáznunk kell, Nsgodat szomszédságossan és így nagy barátsággal kérjük efféle állapotokkal sem Fáy Lászlót, sem más hódolt nemes embereket sem ez, sem más Vármegyeiben ne háborgassa és az Egerre bejárni nem szokott hódolt nemes embereknek be meneteleket ne kívánja s afféle dolgokkal az szent békeség bontogatására okot ne adgyon. Mellyet ha Fáy László és az hódolt nemes embereknek bátorságos megmaradásával Nsgod megselekezik, hozzánk illendő tisztességes dolgokban megsegíteni igyekezzük barátságossan és az Nsgod uri ezimeres levelét visszaküldjük. Ha pedig tovább is mind Fáy Lászlót s mind más hódolt nemes embereket ezzel s ehhez hasonló, szent békeséget sértő szokatlan dolgokkal bántja és háborgatja, az Nsgod levelét kegyelmes Császárunknak fel küldjük, mind az méltóságos budai vezért ezek végett megtalálni el nem mulattynak, a holott is ezen dolgoknak megborzoltatását reméljük. Hall-

juk azt is, ehhez hasonló ezimeres levelet küldött Nsgod az elmúlt napokban Joocs Istvánra is, az ki az dologról bennünket nem tudósított; minthogy hírünk nélkül az Nsgod ezimeres levelét vissza küldötte, abbéli cselekedetiért büntetlen egytállalában nem fog maradni.

Mindezekre uri válaszáat bizonyossan és sietőséggel elvárjuk, tudgyuk magunkat mihez tartani. Ezeknek utánna Isten kegyelmedet sokáig éltesse. Datum in Nagy Ida die 13. Augusti Anno 1669. Nagyságodnak szomszéd ur jóaka-

A GYERMEK MÁTKAPÁR.

Feszty Árpád „Zsolt eljegyzése” című festményéből.

roja tekintetes és nsgos gróff Csáky Ferencz, Magyarország felső részének s azokban való végházaknak és Kassa városának főgenerálisa.”

*

Képzeltető, milyen képet vágott a pasa ő vitézsége, mikor a biztosra várt megrökönydött és alázatos Fáy László helyett ez a kemény hangú levél köszöntött be hozzá. A hogy Márton diák elmagyarázta neki foglalatját, nyilván a kardjára csapott dühösen — hogy így meg úgy, majd megmutatja ő!... Hanem aztán mégis megszivlelvén Csáky uram böles taná-

csát, jól meggondolta ezt a «hallatlan és nem kicsiny» dolgot s beérve azzal, hogy a diák tájára egy kemény barackot nyomott, diktálni kezdte a következő replikát.

«Mi az hatalmas és győzhetetlen Császárnak stb. stb.

Tisztességes dolgokban való szomszédságbeli szolgálatomat ajánlom Ngnak, mint szomszéd vitéz úr jó akarómnak. Isten kívánta jókkal áldgya Nagyságodat.

Az Nsgod uri becsületes levelét becsülettel vetjük és mit írjon Fáy László ember végett, értjük. Hogy ez ideig szomszéd vitéz uri jóakarónk Eger várába nem jött és ezen túl is ne erőltetnénk és hogy az horthi és ecsedi határok magyar törvénnyel eligazodtak és hogy ha ellent tartunk, az szent békeségnek sértegetése volna. Szomszéd ur, vitéz jóakarónk az szent békeséget mi nem sértegettük, sőt azt tartani híven kívánjuk. Azért az Nsgod uri tekintetiért megselekecszik és tovább Fáy Lászlót nem bántjuk, mi is ez ideig való szokást el nem bontjuk. Nsgod küldgye be uri ezimeres levelünket és ezentúl Nsgod ha mi tisztességes dologban fog parancsolni, szolgálatunkkal kedveskedünk Nsgodnak. Kivánnuk Nsgod vitéz uri feje élylen jó egészségben. Iratott Vég Eger Várában die 15 Augusti. Anno 1668. Nsgnak szomszéd ur jó akarója, idem, qui et supra.»

*

Még egy szelid akkord repült át, auguszt. 19-én, Idáról Egerbe.

«Hozzánk illendő tisztességes dolgokban való szolgálatunkat ajánljuk Nagyságodnak, mint vitéz szomszéd ur jó akarónknak és Istentől minden jókat kívánunk.

Az Fáy László dologban levelünk iratott jó válasz tételeit illendő becsülettel vevén, köszönnük s más dolgokban meg is szolgáljuk Nsgodnak abbéli jó akarattját, hogy Nsgod nem fogja Fáy Lászlót bántani és új dolgokat követni sem akar. Mellyben mi szinte meg is nyugodtunk s el is hisszük, hogy mint olyan méltóságos Ur, uri szavainak s maga ajánlásának eleget teszen és sem Fáy Lászlót sem mást nem háborgat s efféle dolgokkal nem bánt. Mi is ezért az Nsgod uri ezimeres levelét igéretünk szerint im meg küldöttük Nsgodnak. Ezek után Isten sokáig éltesse jó egészségben Nagyságodat stb. stb.»

És ezzel végképpen kiköszörltetett a szent békeségen esett csorba.

Lampérth Géza.

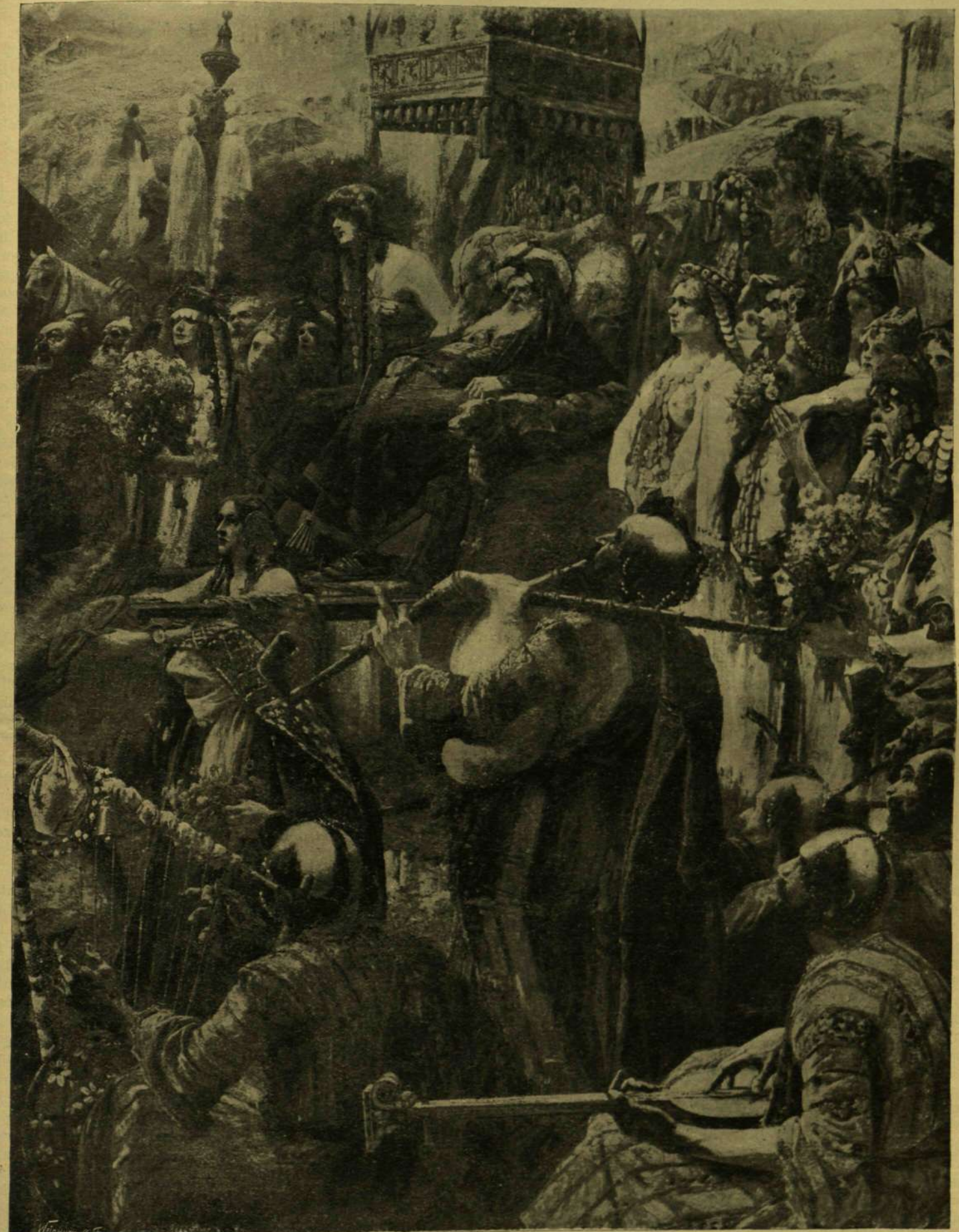
VÉDEKEZÉS A PESTIS ELLEN A MÚLT SZÁZADOKBAN.

A bécsi közokrázban oly váratlanul kiütközött pestis-rágály elnyomására tett intézkedések, most már kétségtelen, eredménytelenné váltak.

A tudomány eszközei diadalt arattak a kór fölött s nem fognak megújulni az emberiség történetének azon sötét képei, melyeket Boccaccio festett a középkori Florencz pusztulásáról. A múlt század óta nincs is példa rá, hogy a fekete halál hozzánk eljutott volna. Mária Terézia alatt utolszor érintette irtó útjában

dőghalál ijesztő angyla. A XVI-ik század közepén teljes két évtizeden át kisebb-nagyobb mértékben szakadatlanul tizedelte a szörnyű betegség Magyarország és Ausztria népeit. Nádasdy Tamás akkori nádor levelei telve vannak a ragályra vonatkozó adatokkal, és semmi sem mutatja jobban Nádaschynak Ferdinánd udva-

szorosabb elzárkózási rendszert, mely szerint nem volt szabad a várból kimozdulniok. Orvosságokat is maga küldött családjának s felesége, Orsolya asszony feladata volt, azok felhasználására ügyelni, bár a családnak megvolt a maga rendes háziiorvosa, Gáspár doktor. Sőt gondja volt a nádornak arra is, hogy a pestis-

MÉN-MARÓTH FEJEDELEM FELESÉGEI KÖZT.

Feszty Árpád „Zsolt eljegyzése” című festményéből.

Bécsen a dőghalál, a mely elől akkor a császár és királynő Badenben keresett menedéket, ép úgy, mint később Ferencz császár az 1831-iki kholera elől. Csak a XVI. és XVII. század szakadatlan harczeit, s az azoktól okozott általános nyomor volt az a talaj, mely a pusztító ragályos és járványos betegségek általánosabb fellépésének kedvezett.

Ezekben az időkben nem egyszer terjesztette ki fekete szárnyait a büszke Bécs fölött is a

ránál való nagy kedveltségét, mint az, hogy mikor 1552 őszén Bécsbe ment, mint pestises vidékről érkező, nem akarta kezét nyújtani királynak, a kit épen misére menet talált Miksa főherczeggel, ezek azonban minden tiltakozása ellenére is kezét fogtak vele.

De nem tekintve a bátorság e tüntető jeleit, az óvatossági intézkedések még tán szigorúbbak voltak akkor, mint a tudomány mai állása mellett. A nádor maga szabta családjá elé a leg-

látogatta helyekről, p. o. Pozsonyból küldött leveleit alaposan fertőtlenítsék. E végből ezettől kellett azokat füstöltetni s a levélvivőnek nem volt szabad a nádor felesége, fia és ezek bejáró szolgálói között forgolódnia; intézkedett, hogy ürömmel és fenyegetéssel füstöljék a szobákat is Sárvárott, hol felesége s családja tartózkodott, s még mikor lassan-lassan csillapulni kezdett is a szörnyű veszedelem a császárvárosban, fiát, Ferenczet, nem engedte oda vitetni, mivelhogy

A BUDAPESTI HONVÉD GYALOGSÁGI ÚJ LAKTANYA — A törzserőpület homlokzata az Üllői-út felől.

gyermek, és az kicsin gyermeken hamarabb fogna az pestis, hogy sem mint az öregem».

Mintegy másfél századdal később ismét Bécs felől jelentkezett a pestis is ugyanazon úton, Pozsonyon át tört be hazánkba, megfertőztetve a szomszédos megyéket: Nyitrát, Trencsént és a bányavárosokat. A védekezések nagyszabásúak voltak akkor is, s legelső sorban az Isten haragja kiengesztelését célzó ájtatoskodásokban, imádságokban, böjtölésben állottak, és pedig éjjelnappal. De természetesen a félelem, a rettegés, a bójttokkal szanyargatott test kimerülése, a helyett, hogy feltartóztatták volna a vész terjedését, még inkább elősegítették azt, úgy, hogy a legszigorúbb határelzárásokhoz kellett folyamodni, hogy egyik megyéből a másikba a ragály csirái át ne hurcoltassanak.

Igy Trencsenmegyének 1713 július 17-én kibocsátott szabályrendelete szigorúan kitiltotta területéről az összes idegen, úgy zsidó, mint keresztény kereskedőket, mesterembereket, koldusokat és cigányokat, a kik nem a megye területén laktak, ha nyolcz nap alatt el nem távoztak, erővel kivezetette őket s összes ingóságait elkobozta, azokat egy negyed részben a rendelet végrehajtóinak, háromnegyed részben a megye pénztárának adatni rendelte. Viszont ugyanazon büntetés terhe alatt tiltotta meg a megye lakóinak és oda való «formányosainak», hogy semmi szín alatt, még paszsz mellett se léphessenek át a határon a szomszéd megyék fertőzött területeire, így Pozsonyba Nagy-Szombaton túl, Nyitrába Verbőn túl s a Vág folyón keresztül Gálgocon és Nyitrán túl.

De még a fertőzetlen Türocz, Árva és Liptó-megyékből érkező útasoknak is, akár a katonai, akár a megyei hatóság, vagy plébánosuk által kiállított útlevéllel kellett birniok s azokat a Vágon innen Révfalunál, a Vágon túl pedig Újfalunál a kordon parancsnokságának kellett felmutatniok láttamozás végett. Mindezeknek a vonalokon útmutató táblákat állítottak fel, az országútnak mentén, s a ki ezeket az útmutató táblákat megkerülve, a katonai lopódzott be a megye területére, vagy a kordon őrségénél a jelentkezést elmulasztotta, halállal lakolt.

A Vágon való átkelés ellenőrzésére a megye Szennyessy János és Podhrágyi Mihály nemeseket bízta meg, megfelelő számú fegyveres hajdúkkal, a kiknek a megyei pénztárból havi négy pengőt és ötven dénárt, a hajdúknak pedig egyenként két pengőt utalványozott. Szigorú esküvel kötelezte ezeket az utasítások pontos keresztülvitelére.

Hasonló rendszabályokkal védekeztek a városok is, így Szentgyörgy város egy statútuma a város kapui fokozott éberséggel való őrzését

rendelte el, hogy a koldus nép be ne lépjen a városba «ebben a veszedelmes pestises időben», s minden gazdát arra is kötelezett a nagy szárazság miatt, hogy háza kapuja elé egy vizes dézsát állítson. Ennek dacára a pestis ezúttal is elharapódzott egész az ország keleti határszéleig. 1715 augusztus 15-éről a kurucz-generális, Károlyi Sándor felesége, Barkóczy Krisztina Egerből nagy rémülettel írja urához, hogy ott «annyival iktózzáb, mert az pestis, hogy majd egy sincs, a ki meggyógyuljon, valakire ráesik, de ezelőtt felénél is több gyogyult meg». Ugyanó hírelle, hogy már Újhelyben is újra kitört a döghalál, úgy, hogy ennek következtében «az klastrom erősen be van rekesztve az pestisre nézve, minden társalkodást elhagytak». A szegény, gyámoltalan asszony ijedsége annál érthetőbb, mert radványi udvarházát is fenyegette a nyugtalanító tömeg, mely egy Kozma nevű ember házát lerombolta ugyanott egy pestis eset miatt. Károlyi Sándornak még az ablakait is be kellett rakatnia, hogy ugyanúgy ne járjon. A felízgatott képzeldés, s a tudákos osztály is mindenütt pestist sejtett. Barkóczy Krisztina panaszosan említi egy levelében, hogy Ferus fiának is egy reggel ina összezugorodván, úgy, hogy nem állhatott a fél lábára; egy híres borbélyt hivatott hozzá, a ki «majd pestist csinál vala belőle».

Rettenetes lehetett a ragály miatti halálozás aránya abban az időben; ezt nemcsak Barkóczy Krisztina leveléből látjuk, hanem onnan is, hogy például Debreczen városa attól a körülménytől indítatva, hogy sok gazda családotól meghalt s egész házak kipusztultak, a melyek aztán fosztogató bandáknak estek zsákmányul, kénytelen volt utcáinként rendelni ki főlvigyzókat, a kik a meghalozottak által hátrahagyott ingóságokat összeírják és őrizet alá vegyék.

De a néptelenül és pusztán maradt házak és földek felett még így is évekig tartó villongások támadtak, úgy, hogy még a szokásos két évi határidő lejártá előtt újra szét kellett azokat a magisztrátusnak osztania a gazdák között.

A régi megyei és városi rendszer, a maga autonóm és zárközött szervezetében egyedül eszköze volt a pusztító járványok és ragályos betegségek terjedése megakadályozásának, s mint ilyen, nem csekély közegészségügyi szolgáltatást teljesített, mely nélkül a népességre még sokkal nagyobb csapások háramlottak volna. Az elzárkozás, a kordon, a vesztegár általi védekezésnek teljesen kifejlődött rendszere volt ez, mely képes volt hathatósan ellensúlyozni a fogatékos tudományos ismeretek elfogultságát és hézagait.

A BUDAPESTI HONVÉDGYALOGSÁGI ÚJ LAKTANYA.

Régi óhajítás volt, hogy a magyar kir. honvédség az ország különböző helyein szervezetének, létszámának és tekintélyének megfelelően, a törvény követelményei értelmében alkalmas és egészséges elhelyezést nyerjen. Ez indította a honvédségi intézmények fejlesztése iránt kitünő érzékkel bíró honvédelmi miniszterünket arra, hogy a honvédség részére az ország különböző részeiben laktanyákat építtessen.

A főváros X. kerületében a Kőbányai-úton még jelenleg is fennálló úgynevezett «fegyvergyári laktanya» szolgált 25 éven át a budapesti 1. honvéd-gyalogezred állandó hajlékú. Ez az épület korábban fegyvergyár volt, de mint ilyen, a hetvenes évek elején megszüntetettén, a honvédgyalogság céljaira alakították át. De, bár ez épületen a honvédség fejlesztése folytán évről-évre szükségessé lett átalakító és toldozgató építkezések az államnak temérdek pénzébe kerültek, a laktanya eredeti alapbeosztásánál s telke helyzeténél fogva rendeltetési céljának teljesen meg nem felelhetett és mindig csak szükségbeli laktanya maradt. Jól tudta és érezte ezt az ott elhelyezett ezred, éreztek ezt első sorban maguk a vezető ezredparancsnokok, kik közül ezelőtt három évvel Szilágyi Béla ezredes, jelenleg a honvédelmi minisztérium II. ügyosztályának vezetője, buzgó törekvéssel keresztül vitte, hogy Budapesten egy szabványoszer, a törvény követelményeinek megfelelő új gyalogsági laktanya építése elhatározottat, s ma már készen is áll.

Az új kaszárnya az üllői-út mentén a Népliget szomszéged, a Budapest székesfőváros által átengedett négyezsgalakú telek egy részén épült s Ő Felsége nevével «*I. Ferencz József magyar kir. honvédgyalogsági laktanya*» elnevezést kapott, mely felírás messziről látható betűi vastag vörösréz-lemezekből készültek és tartósságukra való tekintettel valódi arannyal vannak befestetve.

Az egész telep három zászlóaljnak és a központi fegyvertárnak befogadására szolgál.

Ez évi szeptember hó végén foglalta el a laktanyát a budapesti I. honvéd gyalogezred és a központi fegyvertár — a nemzeti mely gyászra való tekintettel — minden zajosabb ünnepélyes szertartás nélkül. A 63.455 négyezsgömméter területen pavillon-rendszerben készült laktanyának összesen 14 nagyobb épülete van, úgy-mint: törzserőpület, tisztai és altisztai lakó épület, mellékepület, három legénységi lakó épület, börtönépület, fegyvertár, tisztai loistálló, három zászlóalj- és népfelkelő-szekerészfélszer, a központi fegyvertár, továbbá egy nagy jégverem és egy tekepálya.

Az egész telepnek az Üllői-út mentén három fő-, két hosszanti oldalán pedig négy mellékepülete van. A telep belső részében a törzs-, a legénységi lakó épületek és a központi fegyvertár közt van a 13.200 négyezsgömméter kiterjedésű, teljes négyezsgömméter alatti felállítási tér; az e körül csoportosított épületek rendeltetése a következők:

I. Törzserőpület. Földszint vannak a kiegészítő parancsnoksági irodák, átvonulási szobák, ügyeletes tisztai és pénztári szoba, kapuőrsg. tisztai torna- és vívó-terem, számvivő iskolások szobája és tanterme. Az első emeleten az ezredparancsnok, ezred-segéd-tiszt, beosztott törzstisztek és ezredkezelő-tisztai irodák, ezred-segéd-tisztai irodák, sajtó és irattár, továbbá az 1-ső, 2-ik és 4-ik zászlóalj, az 1-ső, 2-ik és 93-ik népfelkelési járási irodák, élelmező-tisztai iroda és az egyévi önkéntesek tanterme. A 2-ik emeleten a 24 méter hosszú és 12 méter széles tisztai értekezleti nagyterem, karzattal a zenekar és a legénység részére, előszobával és ruházattal, két karzati lépcsővel, a tisztai könyvtárral, tisztai mellékepület és tálalószoba, tisztai konyha, éléskamra, előszoba, a szakácsné szobája, az egyévi önkéntesek lakóhelyiségei, a tartalékos tisztok és egyévi önkéntesek tantermei, két tanári szoba, és két szoba a tanszerek részére.

A mely földszinten vannak elhelyezve a tisztai étkezőhelyiségek, a mosókonyha és a faskamrák.

II. Tisztai laképület. Földszint két századosi, az első emeleten egy őrnagy és egy alantás tisztai, a 2-ik emeleten három alantás tisztai

lakás, a pinczében a faskamrák és a mosókonyha.

III. Altisztai laképület. Ez két emeletes épület, összesen 12 nős altiszt részére; minden lakáshoz tartozik két szoba, egy konyha, egy pince és egy padlás.

IV. Mellékepület. Földszint a markotányos lakása öt szobával; étkezőterem a tisztok, egyévi önkéntesek, altisztek és a legénység részére külön-külön, sőt a pinczéből ide szolgáló felhúzóval. Az első emeleten a zenekar, továbbá négy szoba a zenekari és törzsbeli altisztek részére, két mosdó, egy számvivő-örmei és négy törzserőrmesteri szoba. A 2-ik emeleten karmesteri iroda, előszoba, zenepórásterem, hangszerraktár, egy zenekari legénységi terem, három altisztai szoba zenészek részére, egy mosdó és négy zeneörmei szoba. A pinczében a legénységi zöldes pincze, élelmezőszerraktár, előpincze, legénységi étkezési kezeleti hely, a markotányos konyhája, éléskamrája és pinczéje, végül a faskamrák.

V. VI. és VII. Legénységi laképület. Három, teljesen egyenlő beosztású épület az 1-ső, 2-ik és 4-ik zászlóaljak befogadására.

A mely földszinten vannak: a zászlóalj-pótrak, ruházati és szerelvénnyel, börtönök, hám, szerszám, laktanyaberendezési tárgyak, loimár és kezelési helyiség; népfelkelő-pótrak, a kezelési helyiségekkel, legénységi torna- és étterem, legénységi konyhák és faskamrák. A magas földszinten van: nyolcz legénységi terem, két altisztai szoba, két századraktár, két szabó- és cipész-műhely, két számvivő örmesteri, egy örmesteri és egy tiszthelyettesi szoba, két legénységi mosdó. Az első emeleten ugyanolyan a beosztás, mint a magas földszinten, azzal a különbséggel, hogy itt két tiszthelyettes és egy zászlóalj-ügyeletés kap még külön elhelyezést. A második emeleten: nyolcz legénységi nagy terem, négy legénységi kisebb terem, altisztai iskola, előszoba; ezen felül az alsószályok részére a padláson külön elrekesztett helyiségek vannak.

VIII. Börtön-épület. Földszint: orvosnövédek két terme, mosdók, törzsvetető, őrszoba, legénységi közös börtön 12 emberre, két altisztai közös börtön 5—6 emberre, örmesteri és tiszthelyettesi börtönök, legénységi gőzfürdő, zuhany lábfürdővel, öltöző és vetkező, külön kádfürdő, kazánház, hosszú zárt folyosó és 12 egyes zárka a magán-börtönépületben. Az első emeleten a gyengélkedők részére három terem 10—10 ágygyal, egy megfigyelő-szoba, egy orvosi, egy orvosi vizsgáló- és előszoba, tanszerek, orvosnövédek és sebesültvívők tanterme, rendes és elkülönített ápolók szobái, két mosdó és egy hosszú zárt folyosó. A pinczében van egy előpincze, egy legénységi mosókonyha, egy mángorló, egy fertőtlenítő szoba és faskamrák.

IX. Fegyvertár. berendezve az 1-ső, 2-ik és 4-ik zászlóalj, az 1-ső, 2-ik és 93-ik népfelkelési járás részére. Minden zászlóalj és a hozzá tartozó népfelkelő járás részére van külön-külön egy raktár, egy kezelési hely, egy-egy puskművesi- és kovácsműhely barnítóval és kohóval, továbbá 3 tüzelőanyagraktár.

X. XI. és XII. Szekerész-szinek. Az 1-ső zászlóalj 30, az 1-ső népfelkelés 18 szekérrel; a 2-ik zászlóalj 24, a 2-ik népfelkelés 12 szekérrel; a 4-ik zászlóalj 12, a 93-ik népfelkelés 12 szekérrel. A kocsiszinek 4 méter széles két-szárnyú tolokakapuk vannak ellátva és 12 centiméter vastag portlandi cementbetonnal burkolva.

XIII. Tisztai loistálló. Férhely 26 lóra és fekhely két istállóór részére, két elkülönített lóállás, egy nyeregkamra, egy zaboskamra, egy szoba 10 loápoló részére és egy mosdó, végül elkülönített szén- és szalmapadlás. A loállások talaja 30 centiméter vastag döngölt agyaggal, a középső hosszanti folyosó rovátkos kerámikoczkákkal van burkolva. A szellőztetést a földszinten és padláson keresztül 50 centiméter átmérőjű, 12 centiméter vastag gipszlapon készült kúrtók eszközlik, melyeknek főerdeme az, hogy téli időben az istállóban képződő párákat felszívják.

XIV. Központi fegyvertár. Külön vezetés és parancsnokság alatt, hol állandóan 140 ezer darab fegyver van készletben a m. kir. honvéd-

ség részére. Földszint: egy kapu-ügyeletési, két örmesteri szoba, hat altisztai, egy legénységi szoba, puskműves-tanoncok lakása és ezek tanterme, két mosdó, egy műmesteri- és egy kovácsműhely, kífőző, barnító és edző helyiségek, egy nagy műhely mesteremberek és különböző kézművesek részére, II-od és III-ad osztályú irodák, kézi raktárak, kezelési helyiségek, alkatrész-raktárak, laktanyaberendezési tárgyak, végül a tulajdonképeni fegyverraktári helyiségek. Az első emeleten egy parancsnoki, két kezelőtisztai iroda, egy tanácssterem, egy előszoba, egy irattár, I-ső osztályú iroda és ruharaktár, legénységi magánruházati raktár, egy szabó- és cipész-műhely, három legénységi szoba, egy közös mosdó, egy hosszú zárt folyosó, két kezelési helyiség és négy nagy fegyverraktár. A pinczében egy legénységi konyha, egy legénységi étkező, a legénységi gőzfürdő zuhanyval és kádakkal, egy öltöző és vetkező, végül a rakasz és tüzelőanyagraktárak. A raktárhelyiségek négyezsgömméterenként 1600 kilogramm megterhelésre vannak számítva. Padozatul a raktárakban és a nagy műhelyben mindenütt kettős, egymáson keresztbefektetett puhafadeszkázatok alkalmaztak. Az épület zárt négyezsgömméter, a közepén 2000 méter területű trachit-koczkakövekkel burkolt udvarral, mely az itt összpontosuló nagy forgalom és kezelés zavartalan eszközésére szolgál. A nagy műhelyben egy két lóerejű légszuszmozor van elkülönített alapozással; ez a motor hajtja a mesteremberi, eszterga és gyalupadokat, a fűrő, — véső — stb. gépeket; itt javítják a hibás fegyvereket, pótolják azok egyes alkatrészeit.

Ezenkívül a raktárépületben, a lépcsőházakban egyenként 800 kilogramm emelésére alkalmas két felhúzógép van, ellátva a szükséges biztonsági készülékekkel; e felhúzók a pincze, a földszint, az első emelet és a padlás között járnak és szállítják a terheket.

A központi fegyvertár délkeleti hosszanti oldalán mentén húzódik végig a lövőhely, mely a technikai követelmények minden vívmányával fel van szerelve. Itt próbálják ki és vizsgálják meg alaposan a fegyvertárból a használat céljaira kibocsátandó fegyvereket nemcsak lövőképességre való tekintettel, hanem anyagukra és ellenállásukra nézve is. Az egész fegyvertár hozzátartozó részeivel együtt Gunesch Gusztáv ezredes műszaki vezetésével állt alá.

Az új laktanyában egy törzstiszt, két százados, négy alantás tiszt, 12 tiszthelyettes, 43 egyévi önkéntes, 30 orvosnövédek, 12 nős altiszt, 40 törzsbeli legény, 54 zenész, 1950 legény, 70 fegyvertári altiszt és legény, összesen 2218 személy helyezhető el; a kocsiszinekben pedig 108 különféle szekér fér meg.

A fentebb említett épületeken kívül van még a telepen a zenekar részére egy kocsiszín; továbbá egy jégverem hűsítő előkamrával.

Az egész telep és épületek vízvezetési és csatornahálózattal vannak ellátva. A világítás mindenütt légszuszszek történik; a lámpák Auer-féle égőkkel vannak ellátva. Az összes épületeknek tűz elleni biztonságáról, a nyílt tereknek és az ültetvényeknek locsolásáról víz, illetve tűzcsapoknak, nyílt kutaknak a telepen és a belső helyiségekben történt alkalmazása által gondoskodtak.

Az építkezés feletti főfelügyeletet a honvédelmi minisztériumban *Láner Győző* tábornok, a III-ik ügyosztó főnöke gyakorolta; az építkezés technikai, gazdasági és anyagi részére pedig *Gallasy Gyula* magyar kir. honvédfőhadbiztos, a XVIII-ik ügyosztály vezetője és *Rubaszcsuk József* magyar kir. honvédfőhadbiztos ügyelt. Az építkezés ügyeit a magyar kir. honvédelmi miniszter által egy e célra szervezett és kirendelt állandó építési bizottság vezette, melynek tagjai voltak: *Nagy Győző* magyar kir. honvédalezredes, bizottsági elnök, *Hándk Lipót*, magyar kir. honvédszázados, bizottsági elnök, *Stadtrucker Károly*, magyar kir. honvédfőhadnagy, mint élelmezési tiszt; továbbá *Benedicty József* kir. főmérnök, művezető, *Eckermann Ede* műszaki tanácsos, építési ellenőr, *Neuschlosz Ödön* és *Marcel* nagyparasok, mint általános vállalkozók.

A laktanyát *Benedicty József* kir. főmérnök tervei szerint *Neuschlosz Ödön* és *Marcel* fővárosi nagyparasok és gyárosok építették, kiknek meghatalmazott munkavezetője Kondor

Márton budapesti építész volt. A kőműves és elhelyező munkákat Majorosy Géza és Kunfalvy Nándor ismert fővárosi építőmesterek teljesítették. A munkához 1897 évi márczius 10-én kezdtek s az egész építkezést 1898 évi április 30-án fejezték be.

Az új kaszárnya építésére a magyar királyi honvédelmi miniszter a helyi körülmények miatt időközben fölmerült tekintélyes föld-lehordási, feltöltési és egyengetési munkák költségének betudásával együtt összesen egy millió 338.671 forintot engedélyezett, mely összegbe azonban a belső berendezések, butor-zat stb. költségei nincsenek beszámítva.

A most már rendeltetésének átadott új kaszárnya minden tekintetben oly tökéletes építmény, hogy a maga nemében az ország legnagyobb és legdiszesebb kaszárnyájának mondható.

Ezuttal helyén való lesz, ha azon férfiakról is megemlékezünk, a kiknek legkiválóbb részüik volt ezen hatalmas épület létesítése körül.

Láner Győző tábornok 1856-ban, alig 16 éves korában kezdte meg katonai szolgálatát. Vácon járt kadet-iskolába, hol éles felfogásával csakhamar kitűnt, s aztán gyorsan lépett elő. 1881-ben mint őrnagyot áthelyezték a honvédséghez, 1887-ben alezredes, 1888-ban pedig az 1-ső honvédgyalog ezred parancsnoka lett. 1890-ben ezredessé lépett elő. 1894-ben az I. honvédkerületi parancsnoksághoz rendszerezett tábornoki helyre nevezetett ki. 1895-ben Székes-Fehérvárra rendeltetett mint dandárparancsnok, 1896-ban a m. kir. honvédelmi minisztériumba lépett, mint a II. ügyosztály vezetője. Több rendjel tulajdonosa, minők a vaskorona-rend, Mariana-, porosz vörös sas-rend, hadi érem, szolgálati érem stb. Legutóbb a honvéd-építkezések körül kifejtett munkásságának elismerésül a Lipót-rend lovagkeresztjét kapta.

Gallasy Gyula magyar kir. honvédfőhadbiztos ezredesi rangban. 1876-ban lett honvéddalhadbiztos; 1887-ben hadbiztos őrnagy rangban és a III. ker. parancsnokságtól áthelyeztetett a honvédelmi minisztérium VII. ügyosztályára; 1890-ben lett főhadbiztos alezredes, 1891-ben a XVIII. gazdasági ügyosztály vezetője és 1893-ban főhadbiztos ezredesi rangban, mely állásában a honvéd-építkezések körül kiváló érdemeket szerzett, melyekért a vaskorona-renddel tüntetett ki.

Szilágyi Béla ezredes 1864-ben a hainburgi tiszti nevelő-intézetből a 37-ik ezredhez helyeztetett; 1866-ban lett hadnagy, 1869-ben a honvédséghez a 10-ik zászlóaljhoz osztottat be; 1890-ben őrnagy, 1894-ben alezredes, 1895-ben a budapesti 1-ső honvéd-gyalogezred parancsnoka, 1896-ban ezredes, 1897-ben a II. személyügyi ügyosztály vezetésével bízott meg a honvédelmi minisztériumban. Szintén több rendjel tulajdonosa.

Rubaszcsuk József magyar kir. honvéddalhadbiztos. 1876-ban a honvédségnél hadnagy kezelő-tiszt, 1893-ban alhadbiztos a honvédelmi minisztériumban, 1897-ben hadbiztos őrnagy rangban, hol a honvéd-építkezések körül, mint volt technikus is fáradságtalan buzgalmat fejtett ki. Még aranylág fiatal ember, kitől még sokat lehet várni. Múlt évben legfelsőbb elismerésben részesült.

Nagy Győző alezredes 1875-ben került ki a bécsi mérnökkari akadémiából, mint hadnagy és a katonai építési igazgatóságnál teljesített szolgálatot. A megszállás idején Boszniában vasútépítéseknek alkalmaztatott; szolgált a 2-ik mérnökkari ezredben. 1885-ben mint százados a honvédséghez lépett át és ott mint tanár műszaki szakmába vágó tárgyakat adott elő. 1891-ben zászlóaljparancsnok a 4-ik ezredben, 1892-ben őrnagy, 1896-ban mint alezredes az 1-ső honvédgyalogezredhez helyeztetett, melynek jelenleg helyettes parancsnoka. Bő technikai szakismeretét folytán a honvédelmi miniszter az utolsó időben Budapesten épült honvédfőhadbiztos kirendelt építési bizottságok elnökévé nevezte ki. Ezen minőségben működött a kerületi hadbírórsági és fogház építésénél, a helyőrségi honvédkórháznál, az 1-ső honvédgyalogezred laktanyájánál és jelenleg a honvédkerületi parancsnoksági épületnél.

Eckermann Ede műszaki tanácsos, az abszolútizmus idejében az akkori építési igazgatóságnál kezdte szolgálatát, később, a 70-es évek végén, a közlekedési minisztériumba került, hol a budapesti rakpartok építésével foglalkozott, később a közmunkák tanácsánál a magánépítési ügyeket vezette, honnan saját kérelmére a pénzügyminisztériumhoz tartozó állami hidak felügyelőségéhez helyeztetett át, hol a hídépítési munkákat és felügyeletet teljesít. Nagy részt vett a Ferencz József-híd építésénél; jelenleg az esküteri híd építésénél is közreműködik. A Margit-hídnak a szigetre kiágazó szárnya építési munkáinak ellenőrzése szintén ő rá bízott; ezenkívül a honvédelmi építkezések körül évek hosszú során át kitünő szolgálatokat tett, utóbbi időben a

várbeli honvédelmi miniszteri épület, a főparancsnoksági épület, a budapesti honvédegyalagsági új laktanya és honvédhelyőrségi kórház építését ellenőrizte.

Benedicty József kir. főmérnök: 1872—1879-ig Stuttgartban végezte a főreáliskolát, 1879—1882-ig ugyanott a polytechnicumot, melynek befejezte után 1883. év elején építésmérnöki oklevelet szerzett. Tanulmányainak végzése közben többrendbeli kitüntetés nyert. 1882—1883-ig Stuttgartban Oberbahnrat Leins műegyetemi tanár irodájában templomok és iskolák tervezésével foglalkozott; 1883—1885-ig Schulek tanár mellett a budavári Mátyás-templomnál dolgozott. Nyilvános tervpályázaton Békés város bérházának építését elnyerve, azt 1886—1887-ben felépítette, nemkülönben egy emeletes iskolát a békési református egyház részére. 1888—1891-ig Budapest főváros mérnöki hivatalában 1-ső osztályú segédmérnöki minőségben működött, mely idő alatt a fővárosi kórházak építési és fentartási munkáit vezette, tervezte a fővárosi oltó-

bius-gyárat, a pozsonyi pályaudvart, a fiúmei pályaudvar laképületeit, a Vogler-féle palotát, az 1885. és 1896. évi országos kiállítás nevezetesebb épületeit, a világhírű történelmi épületesoport, a szintén nem rég felépült három honvéd hadapródiskolát: Pécsen, Nagy-Várán és Sopronban, jelenleg Budapesten, a belvárosban a tiszti kaszinót és kasszárnyát. A kiállítás alkalmával szerzett érdemei elismerésül Neuschloss Marczel a kir. tanácsosi címet kapta. Különösen az utóbbi években a honvéd-építkezések körül e vállalkozók nagy érdemeit szerzették.

Végül megemlítjük még, hogy az 1-ső honvédegyalag vezetésére Rónai Horváth Jenő ezredes alatt áll, a kinek katonai képességéről, valamint a katonai irodalom terén kifejtett munkálkodásáról nem szükséges ez alkalommal külön megemlékeznünk; mindezek országosra általánosan ösmere-tesek és biztosítékát képezik annak a meglepő eredménynek, a melyet ezrede kiképzésénél már eddig is elért.

hajók nevei az egyes államoktól származnak, a másodosztályuké a folyóktól, a harmadosztályuké a városoktól s csak a negyedik osztályukat keresztelhetik el az elnök tetszése szerint.

* A forgalomban levő vert aranypénz sulya az angol bank tisztviselőinek becslése szerint jelenleg mintegy 865,000 kiló.

* Virágok gyűlölködése. Újabb az azt vették észre, hogy némely növény a másik mellett jóformán képtelen megélni, mintha egymással gyűlölködésben volnának. Ha rózsát és rezedát tesznek egy üvegbe, félóra múlva már észrevehető, hogy mindkettő elszárad és elveszti illatát, bár a velük együtt levő virágok frissek és illatok maradtak.

* Fejedelmi jövedelmek. Az orosz császár napenként 100,000 koronát költött el jövedelméből, a török szultán 80,000-et, a német császár 34,000-et, az olasz király, angol királyné és a belga király 30,000-et, a magyar király már csak 22,000-et, ide értve magánjöveteleit is. A hatalmas népek kö-

A MAGYARSÁG ROHAMA.

Feszty Árpád «Bányahida csata» című festményéből.

nyirk-termelő intézet épületét, vezette a ferencvárosi gabonarakarék építési munkáit. Ezen időközre esik, hogy a magyar mérnök- és építész-egylet a kispályázatokat meghonosította. Egy tervezetével az 1-ső díjat, az egyesületi érmet nyerte. Magán-építkezései közül felemlítendő gróf Tisza Lajos nagykovácsi kastélyának átalakítási terve, a békésgyulai népkert részére épített pavillon 1-ső terve, a tiszai evangélikus egyházkerület megbízásából készített síremlékterve néhai Czékus püspök emlékére. 1891. év elején 1-ső oszt. kir. mérnökké nevezett ki és államszolgálatba lépett. 1895-ben királyi főmérnök lett s ez idő óta állami magas építkezéseket foglalkozik. 1895—1896-ban vezette a zimonyi m. kir. posta- és táviró-hivatal építési munkáit, ezenkívül a következő laktanyák építésénél vett részt: Tolnában három lovassági század részére laktanyaépítés vezetésénél 1893—1895, a budapesti 1-ső honvédhuszárezred laktanya építésénél 1895—1896 és 1897—1898-ban a budapesti 1-ső gyalogezred laktanyáját tervezte és az építést vezette. Jelenleg a budapesti I. honvédkerületi parancsnoksági épület építéssel foglalkozik.

Neuschloss Ödön és Marczel nagyparasok építették a lemberg várt, a przemisli erődöt, a magyar államvasutak északi főműhelyét, a fegyvergyári laktanyában új épületeket, honvédhuszárezred lakot Budapesten, Debreczenben a banképületet, a Danu-

EGYVELEG.

* A lefegyverkezés különös módja. A lefegyverkezési indítvány mellett is, Miklós császár az orosz hajóhad számára torpedó-hajópusztítót rendelt meg, hanem Európában. Ez egy gesztenyefa az Etna tövében, melynek törzse 50 méter kerületű. Ez után következnek a híres afrikai majom-kenyérfák (baobab), melyeknek koronája nem ritkán 200 méter területet árnyékol be, s melyek közül némelyik pl. a Kap-Verde szigeten levő 6000 éves. Ausztráliában az eucalyptus fák között van több 100 méternél magasabb s némelyiknek életkora 2000 évnél nagyobb, de törzsük átmérője ritkán több 8—9 méternél. Az amerikai fák közt legfeltűnőbbek a ciprusok, melyek közt egy Kaliforniában 100 méter magas s körülbelül 3000 éves. Egy más sequoia faj törzsének átmérője 12 méter, magassága 122 méter s levéig 12,000 köbméter használható fa lesz belőle. Ugyancsak Kaliforniában van egy Vavonia név alatt ismert óriási sequoia, melynek törzse 30 méter kerületű s ebben alaguton át kocsik is járnak, de az alagút vágása a fának kárt nem okozott.

* Hőség Angliában. Angliában, nevezetesen Londonban a legnagyobb meleg az idén nem a kánikulában, hanem szeptember 8-án volt, midőn a hőmérő árnyékban 33 fokot, (Celsius szerint) a napon pedig 42 fokot mutatott. Tizenhat ember e napon napszúrás következtében pusztult el, míg száznál több napszúrásot kapott. A nagy hőség miatt a kikötőkben a munkát is beszüntették.

* Villamos menyegző volt nem rég New-Yorkban. A jegyesek és a násznép elektromos önmozgó kocsin mentek a templomba és pedig fonográfi kíséretében, mely a nászzenét adta elő Lohengrinből. A templomban villamos erővel hajtott orgona szólott s a nászalkoma ételeit villamos konyhán készítették.

* A hadihajók elnevezését az amerikai Egyesült Államokban a törvény szabályozza. Az első osztályú

zött legszerényebb (750 korona) napi jövedelme van az amerikai Egyesült Államok elnökének, de ez is sokkal több, mint a mennyi elődei volt.

* Óriási fák. A legnagyobb jelenleg ismert fa nem Amerikában van, mint azt egyelőre gondolnánk, hanem Európában. Ez egy gesztenyefa az Etna tövében, melynek törzse 50 méter kerületű. Ez után következnek a híres afrikai majom-kenyérfák (baobab), melyeknek koronája nem ritkán 200 méter területet árnyékol be, s melyek közül némelyik pl. a Kap-Verde szigeten levő 6000 éves. Ausztráliában az eucalyptus fák között van több 100 méternél magasabb s némelyiknek életkora 2000 évnél nagyobb, de törzsük átmérője ritkán több 8—9 méternél. Az amerikai fák közt legfeltűnőbbek a ciprusok, melyek közt egy Kaliforniában 100 méter magas s körülbelül 3000 éves. Egy más sequoia faj törzsének átmérője 12 méter, magassága 122 méter s levéig 12,000 köbméter használható fa lesz belőle. Ugyancsak Kaliforniában van egy Vavonia név alatt ismert óriási sequoia, melynek törzse 30 méter kerületű s ebben alaguton át kocsik is járnak, de az alagút vágása a fának kárt nem okozott.

* A fapipó használata Európában nagyon elterjedt, állítólag 70 millió ember használja. A legtöbb fűzfából készül, de használnak jegenyét, tölgyfát, nyárfát s más anyagot is.

TÁVIRATOZÁS ROBOGÓ VONATROL.

Sajátságos, hogy éppen azon a téren, a mely a villamos erő alkalmazásának legelőször nyitott meg, t. i. a távirászatban, alig találunk újabb tökéletesítéseket a villamos erő jobb kihasználása alapján. Mondhatni, az első ilyen találmány a távirás feltalálása óta az, a melylyel most foglalkoznak a technikai és vasúti irányadó körök, a robogó vonatrol való táviratozás. A meglepő ebben a találmányban éppen az, mivel nincs összeköttetés a vonat és a táviró-sodrony között s a villamos szikrák át kell ugrania a vonat és a táviró-huzalok közti tért, hogy aztán azokon át tovább közvetítse az üzenetet bármely tetszés szerinti állomásra.

Ezt a nehézséget kellett megoldani tehát és megoldották a következő egyszerű módon. A sürgönyt a kupé belsejéből a kupé fémfödelébe viszik át a szikra, a honnan a vágányok mentében le-

sik végén az ily gyöngye áram hatása alatt eszközölt jelzéseket?

Sok időn át egy gyöngén fölfüggesztett mágnes-tűt használtak erre, melynek finom mozgását a tűről visszatükröző fényes pont alapján figyelték meg. De ehhez nagy figyelem és ügyesség volt szükséges. Egy újabb találmány sokkal elméletben és nagyobb gyakorlati használhatósággal oldja meg a nehézséget, mely a

Lányi Győző tábornok.

Gallasy Gyula I. osztályú honvéd-főhadbiztos.

Rubascsuk József m. kir. honvéd-hadbiztos.

Szilágyi Béla ezredes.

fektetett táviró huzalokat éri a jelzés a levegőn keresztül eszközölt villamos erőhatás útján.

Úgye az ily módon eszközölt jelzések igen természetesen sokkal gyöngébbek, mintsem a rendes táviró-jelzések; ezen a bajon tehát finomabb, érzékenyebb műszerek és eszközök alkalmazásával kellett segíteni. Segítettek is már; a mellette haladó vonat és a táviró-sodronyok közti távolságot is azal rövidítik meg, hogy a póznákat alacsonyabbra állítják a földtől, hogy így közelebb hozva a sodronyot a kupé födeléhez, az erőhatást fokozzák s a levegőn át való összeköttetést megkönnyítik.

Hanem hát mindez nem volna elég magában véve az ily módon keletkező rendkívül gyöngye jelzések megfogására és olvashatóságára nézve. Szerencsére az emberi találékonyság ezen is túl tudta magát tenni újabb s képes most már a legfinomabb villamos hatásokat is felfogni s megérzéskénti. Erre első sorban a tengeren túli kábelben tett tapasztalatok vezették rá a kutatókat.

Az oceán hatása ugyanis a villamos kábelekre olyan, hogy lehetetlenne teszi a szárazföldi vonaloknak megfelelő erős áramok használatát. Ennek okát ezelőtt nem ismerték, s az eredmény az volt, hogy a kábel hosszának megfelelő erős villamtelep alkalmazása tönkre tette a kábel. Azóta rájöttek, hogy legjobb a legkisebb erejű telep használata, s most már csak olyan használnak, a milyen egy szobacsengettyűhöz szükséges. Ezzel azonban egy másik nehézségre bukkantak: hogyan olvashassák le a kábel má-

mozgásban levő vasútról való távirójelzések leolvasásában áll.

Egy finom syphon-alakú cső csüng alá egy tintával töltött tartályból, végével a mozgásban levő táviró-szalag fölé hajolva szoros közelben, de a nélkül, hogy a papírost érintené. Mögötte finom sodronytekercs függ egy megerősített delejvas közelében, úgy, hogy a delejtű vonzására szálai kissé elcsavarodnak. A csövet az élethez köti össze a tekercs, mi által a tekercs mozgása közvetíti a csővel is. A szer-

kezet oly finom, hogy a syphon-cső nem szabad hogy a papírt érje, nehogy annak ellenálló ereje akadályozza mozgását, hanem az írás finom tintacseppek által történik, melyek a cső végéből bugyognak elő.

A fölfüggesztett tekercs egyszerűen összeköttetik már most a táviró-huzallal, a melyen át minden gyöngye áram a tekercsbe jut és előidézi annak a delejhez való vonzását. Ennek következtében a csőhöz kötött czérszál megáradul, s a csőből kicsöppenő tinta hullámozó vonalat ír le. Minden különböző vonalgörbe egy-egy betűnek felel meg, a mint azt a mellékelt rajz mutatja, mely Swinburne «Locrine»-jának bevezető sorát írja le a tengeralatti kábelben át, úgy a mint azt a New-Yorki Timesnek nem rég megsürgönyözték.

Majdnem hasonló módon történik a táviratozás megfordított úton is, az állomárról a vonatra. A táviróhuzalon át közvetített sürgöny minden signálnál villamos hatást gyakorol a

kocsi fémfödelére. Ezeket a különben meg lehetős gyöngye jelzéseket a műszaki alkalmazott kezében a hirt rendkívül finom és érzékeny készülékkel figyeli meg a kocsi belsejében. Mivel azonban a táviró-vonalak párhuzamosan haladnak a vonattal, tehát a hatás kivehető ségére nézve teljesen közömbös az, hogy a vonat hol halad s mivel éppen úgy a villamosság hatása csaknem mérhetetlenül gyors, az sem tesz különbséget, hogy a vonat mily sebességgel halad.

A távirók által a vonaton kezelt műszerek hordozhatók s ölben tarthatók, mint egy írótable. Mindezt mutatja a kép, mely egy kupé belsejét tünteti fel, a mint a táviró-tiszt benne szolgálatát végzi s lekopogtatja az elébe hozott sürgönyöket, miközben a vonat óránként 60 angol mérföldnyi sebességgel robo- gtova.

Kezében tartja hordozható készülékét, mely a födeléttel hajlékony sodrony által van összekapcsolva, a mi ismét a készülék egyik végéhez köttetik. Ezekkel a szerzőkkel el-

A BUDAPESTI HONVÉDEGYALOGSÁGI ÚJ LAKTANYA ÉPÍTÉSÉNEK Vezetői. — Erdélyi pillanatnyi fényképe után.

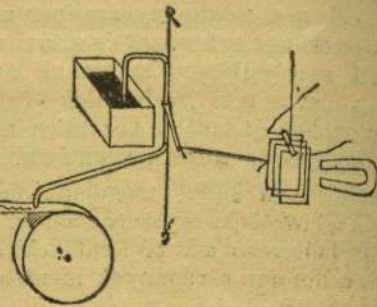
látva, kényelmesen elhelyezkedhetik bármely kupében és akadálytalanul közvetítheti a sürgönyváltást, mielőtt helyreállítja az összeköttetést a kocsi fedelzetével, csupán az szükséges, hogy a kupék födelé fémhöz legyen. De mivel a modern vasúti kocsik mind így vannak már kiállítva, erre nézve semmi új felszerelés nem szükséges, és még abban az esetben is, ha ez a föltétel nem forogna fenn minden kocsinál, könnyű és dolgon akké segíteni, hogy a kocsi fedele hosszában egy megfelelő hosszúságú vascsövet alkalmaznak.

Szinte csodálatos, hogy a közlekedési technika roppant haladása már sokkal előbb nem értékesítette az utazóközönség kényelmére és könnyebbé a táviratozás ezen módját, mely valóban Kolumbusz tojása. A modern ember izgatottsága, elfoglaltsága, az utazás láza akár-hányszor válik oly feledékenység okozójává, a melynek üzleti vagy egyéb szempontból káros eredményei elhárítására eddig nem rendelkezünk kellő módokkal. Ha utazó ember bizonyos határig egy sivatagra kidobott élő lény, a kit a társadalomtól nemcsak a távolság szigetel el, de még sokkal jobban a vasúti kocsi börtöne. A rohanó vonat zsarnokunkká válik, a mely

s a pap a sirtól tizenöt lépésnyire állva szentelte be.

Nagy volt a részvét a szerencsétlen fiatal leány iránt mondhatni Európaszerte, de természetesen Bécsben fordult felé legnagyobb mértékben a sajnálkozó érdeklődés. A kirakatokban mindenütt az ő arcképei voltak kitéve Müller doktorával együtt s a lapok, még a külföldiek is, hosszú cikketek szenteltek emlékünek. Még képes levelezőlapokat is adtak ki arcképükkel, melyeken érzékeny versek siratják el a két halottat, kik emberbaráti hivatásuknak estek áldozatul.

a bibliai asszonykát. Alig pár perc múlva betoppanó férjén pedig gyakorlatilag is bemutatja a módját. A marquis szerelmi vallomását az öltöző szőnyeg falá mellől hallgatja végig a marquisné, majd felölti a táncosnő ruháját, miután az a színházban van s a váratlanul betoppanó cizill királyon végig próbálja az előbb tanult leckeit. A színi előadás után, mint Thea nővére végigjárta a veszedelmes szerepet, melybe könnyelmű lépésével jutott. A Bristol fogadóban együtt mulat a társasághoz

S | w | i | t | z | e | r | l | a | n | d | o | c | r | i | z | e | c | k | i | z

A ROBOGÓ VONATRÓL ÉRKEZŐ TÁVIRAT LEOLVASÁSA.

nem hagy magával daczolni, világa egy külön souverain terület, melynek tiltó parancsa korlátol cselekvésünkben és szabadságunkban. Az új találmány ellenben fontos és hasznos lépés újabbban is arra, hogy a XIX. század ezen ólomfedelű kanczái kényelmes és lakályos otthonaikká váljanak, melyek az alvás, étkezés igényeinek oly nagy tökélyre emelkedett ellátása mellett, magán- és üzleti dolgok intézésében sem ismernek több különbséget az otthon és az idegen közt.

TÁVIRATOZÁS EGY VASÚTI VONAT KUPÉJÁBÓL.

PECHA ALBINA.

Elmúlt már a pestisnek Bécsből fenyegető veszedelme, mely huzamos ideig izgatottságban tartotta a magyar közönséget is. Három áldozata lett a rettentő betegségnak. Az első, Barisch Ferencz nevű ápolószolga, ki, mint az értesülésekből nagy valószínűséggel kiviláglik, a saját gondatlansága miatt kapta meg a halálos hozó bajt, míg a másik kettő, dr. Müller Herman orvos és Pecha Albina ápolónő hivatásának lett áldozata. Az előbbi — kinek arcképét közöltük már, — orvosi hivatását követve járt Bombay pestises betegeinek szárai között és a veszedelem, melyet saját fészkében keresett föl, megkímélte. Most meg, a mikor egyetlen pestises beteget ápol, ő maga is áldozatul esett.

Még meghatóbb a Pecha Albina sorsa. 22 éves, fiatal, szép leány volt, egy budweissi vasúti altiszt kilenczedik gyermeke. Szülei szegénysége miatt szolgálatba állott s egy bécsi vendéglátásban kapott helyet mint szobalány, innen azonban rövid idő múlva eltávozott s a karlsbadi fürdőnek egyik előkelő szállójában nyert alkalmazást. Itt ismerte meg egy gazdag irlandi ember, a ki súlyos betegsége ellen keresett ott orvoslást. Az irlandinak megtetszett a csinos, tisztességes lány s azt az ajánlatot tette neki, hogy kísérelje el őt Irlandba s legyen nagy fizetés mellett az ápolónője; csak azt kötötte ki, hogy tanulja meg először a betegápolást valami kórházban. Pecha Albina ráállt az ajánlatra és elment Bécsbe, hol sikerült is neki a kórházhoz bejutnia.

Hogy mennél többet tanülhasson, nem egy meghatározott osztály betegeit ápolta, hanem különböző osztályokban működött mint segédápolónő. Mikor Barisch Ferencz megbetegedett, először azt hitték, hogy tüdőgyulladás van s Pecha Albint rendelték mellé ápolónőnek. Így kapta meg a szörnyű betegséget, ápolónői kiképzésének utolsó heteiben, mert november elején már el akarta hagyni a kórházat, hogy elfoglalja helyét az irlandi mellett. Teljes tizenkét napig tartott halálküzdelme, míg végre két nappal halottak napja előtt elhunyt.

Temetése a szükséges óvintézkedések miatt a szokásostól előtű volt. Holtestét szublimát-oddattal áztatott lepedőbe burkolták, Billroth-battiszba göngyöltették s úgy tették egy szintén teljesen fertőtlenített fakoporsóba. A koporsót leöntötték kátránnyal, aztán légmentesen elzárható érzekoporsóba helyezték. A koporsót még az nap kivitték a bécsi központi temetőbe s másnap hajnalban eltemették. Még a halott rokonait sem engedték a koporsóhoz menni

A BIBLIÁS ASSZONY.

Operette három felvonásban, négy képb. Szövegét írta Antony Mars és Maurice Hennequin. Zenéjét szerzett Viktor Roger. A Népszínházban először színpadra került 1898. november hó 4-ikén.

A Népszínház új operetteje, a «Bibliai asszony», egy látványosságokban és — a mint már francia színműveknél szokás — pikantériákban bővelkedő operette, egyik francziországi tengerparti fürdőben, Biaritzban játszik. Az érdekes fűrdővendégek között találjuk Chatellerault marquisnét, egy szigorú erkölcsökben nevelt amerikai milliomos asszonyt, a kinek minden zsebében van egy biblia, saját szerzésű szent értekezéseit pedig mindenkinek osztogatja. Ő a darabban a bibliai asszony. Férje, a marquis, a szigorúan nevelt asszonnyal kötött házasság után egy évvel még felesége vállát sem láthatta. Szórakozásra vágyik és ezt meg is leli Párisban, a hova hamis ürtügek alatt jár és megismerkedik a híres Thea táncosnővel. Biaritzba ez időben éppen várják a cizill királyt, II. Ernőt, a ki oda hagyta országát, rábizván a kormányzást nevére. Ez is szórakozni jön a fűrdőhelyre. Az élni vágyó királyt lépten-nyomon kíséri a fűrdő zenekara, mely folyton halotti indulót játszik, és a testőrség gyanánt kirendelt önkéntes tüzoltóság. A király örül, hogy megszökhet Párisba, a hova őt is egyedül a szép Thea vonzza.

A két szórakozni vágyó férj, a király és a marquis és a szép Thea körül mozog egy kitűnő párisias alak, egy tönkrement herceg. A bibliai asszony, az eddig mit sem sejtő marquisné, egy férjéhez intézett s felbontott táviratból megtudja, hogy férje a táncosnő számos imádóinak szintén egyike. A legközelebbi vonattal tehát Párisba utazik és Theától tanácsot kér arra, hogy miként hódíthassa vissza elhidegült férjét. Ez, a ki nem is sejt, hogy a marquis feleségével van dolga, ellátja tanácsal

férjével, a kit roppant aggodalomba ejt a felesége és a Thea nővére közötti hasonlatosság. Az utolsó felvonásban minden kiderül és a kölcsönös lecke után a marquis is bevalja tarpságait s rászedett egyedül a cizill király lesz, a ki a Theával remélt találkán régi ideálját, Thea nagynénjét találja. A bibliai asszonyt Kury Klára kitűnően játszotta és minden felvonásban igen szép volt. Férje a marquis Szirmay kezében talált jeles ábrázolóra. A Thea táncosnő szerepét Z. Bárdy Gabi játszotta nagy élénkséggel. Németh pedig mulattató alakítást csinált a cizill király szerepéből. Solymossy mint tönkrement herceg, Tollagi mint karmester mellékszerepekben sok derűséget okoztak. Csatai Zsófi a népszínház jeles komikánéja pedig a temperamentumához illő szerepét játszotta jól, valamint Gazi Mariska is egy amerikai miss szerepét. A kiállítás és szép rendezés dícséretére válik Porzolt Kálmán igazgatónak. Mai számunkban a harmadik felvonás egyik jelenetét képből is bemutatjuk. Épen a Bristol szálloda külön termében mulat a társaság, gyönyörködve a balleben. A baloldalon ül Kury Klára és Németh József, a jobboldalon pedig Z. Bárdy Gabi, a hátsó lépcsőzetben pedig a meghívott vendégek állanak. A szép zenéjű operett zajos sikere után sokáig másoron marad; máig mindig telt ház mellett adják.

P. G.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Laura-dalok. 1888—1898. Irta Erdélyi Zoltán. Budapest, 1898. Száztizenkét szerelmi dal egy hatvanöt lapos kötetkben. Csupa két strófás apróság valamennyi, egyetlen gondolatszokra kipattanása, egyetlen fájó vagy méla érzés elsőhajtása, mint ezt Heinénál találjuk. De igazságtalanság volna e külső hasonlat révén Erdélyi Zoltánt a nagy német lírikussal hasonlítani össze. A «Laura-dalok» hangköre távolról sem olyan tág; az egész kötet alaphangja, mely végig vonul rajta, a sentimentális morengés, fájó ábrándozás. A költő fiatal szívének egyszerű, érzelmes regénye játszódik le előttünk. Az ifjú a viszonzott szerelem édes üdvével szereti az ártatlan szép gyermekleányt; de a leány másé lesz. Az ifjú nem feled, ugyanazzal az epedő rajongással álmadozik tovább is imádotjtárol, ki úgy látszik, a házasságban nem boldog. Az asszonyt azonban később férjéhez közelebb viszi gyermekök, a költő pedig bizonyos tompa fájdalommal sóhajtja meg olykor-olykor az el nem ért boldogságot. A jól csengő kis dalokban van sok érzelmesség, bensőség, költői ihlet, de bizonyos bágyadság is, mely néha a nyelven is erőt vesz, színtelenné téve azt. A kötet ára 1 frt, mutatványul álljon itt belőle a következő két kis dal:

1.

Hogya bimbót látok nyitni,
Nem mosolyt, de könyt fakaszt!
Fájó érzés — eltemetni
Kikeletben a tavaszt.

Mert nem az jut az eszembe,
Hogy mi lesz? de — mi marad?
És a dal még nincs feledve:
— Minden múlt, hervatag!

2.

Sejtett üdv csak a te csóköd,
Mézét sohsem ízeletem,
Az a mesés, nagy boldogság
Egyszer intett csak felém!

Akkor is, még el sem értem,
Elszállt, mint egy fuvalom,
Hasztalan sir már utána
Csengő rímbe' száz dalom.

3.

Ha leszáll az éjjel,
Csodás álmot látok:
Hullanak a fákrol
Hófehér virágok.

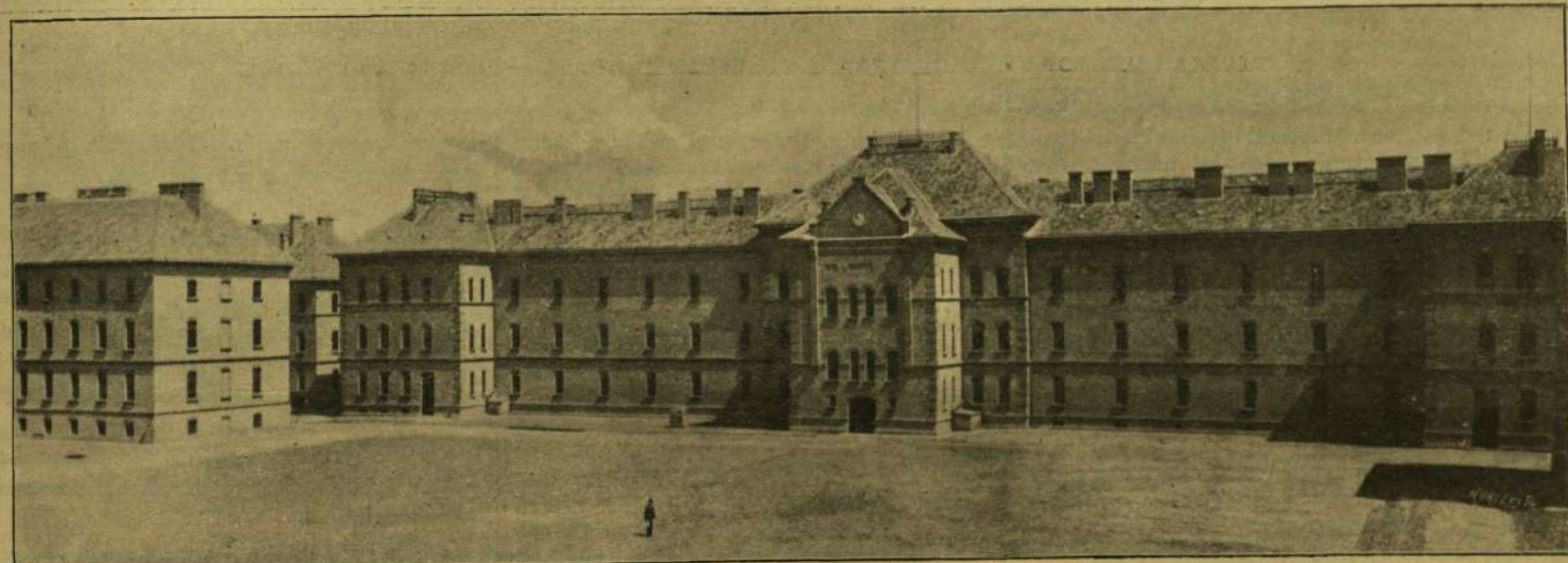
Hófehér virágok,
Illatok, szépek,
S minden virág szirmán
Ott van a te képed.

időközben váltott levelezésök, melyet Berthelot sajtó alá rendezett, két kiváló elme gondolatvilágát tárják föl. Klug Ándor cikke: «Az ember hangja és a beszéd» tanulságosan bővíti az ismereteket. Marczali Henrik «A világtörténelemről» elmékedik, a történetíró feladatáról, s a történetírás alapelveiről. Kubinyi Viktorról a «Rotschild és Waterloo» című dolgozat Lémann abbé francia könyvének ismertetése, s ebből azt a részt veszi ki, mely a modern Krózus-családra vonatkozik.

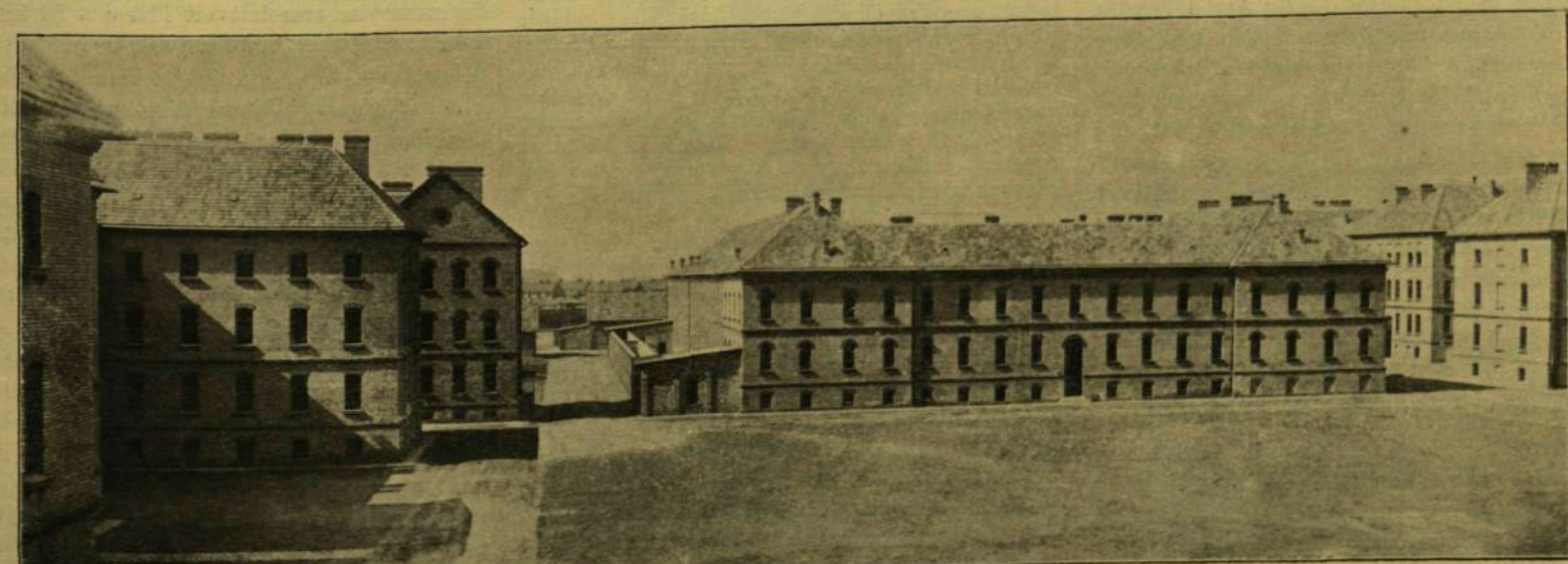
önállóság is megjelent két kötetben Geróné Cserhalmi Irén fordításában, az Athenaeum-társaság kiadásában. Zola a regényben a ragyogó Párist rajzolja, de hivalkodásában, nyomorában, bűneiben, melyből mégis fény és új élet tör ki. A nagy realista írónak «Páris» regénye folytatása és befejezése «A három város» című sorozatnak. Ezekből «Lourdes» és «Róma» már megjelent korábban szintén Geróné fordításában. A három

A LAKTANYA ÉPÜLETEI AZ ÜLLŐI-ÚT FELŐL.

A TÖRZSÉPÜLET A FELÁLLÍTÁSI TÉRRŐL NÉZVE.

A KÖZPONTI FEGYVERTÁR. — Erdélyi fényképel.

A «Budapesti Szemle» novemberi kötetében Péterfy Jenő folytatja nagyérdű tanulmányát «A három görög tragikusról». Ez a nagy költő-triász második alakját, Sofoklest tárgyalja kitűnő és mély ítélettel. Goldziher Ignác «Renan és Berthelot levelezése» cimen ismerteti azt a könyvet, melyet Berthelot, a híres francia vegyész és jeles államférfi nemrégiben adott ki Renannak vele folytatott levelezéseiből. Renan, mikor 1845-ben kilépett a pápságból, segédantói körében ismerkedett meg Berthelot-val, s a barátság egész életükben fennmaradt közöttük. Az 1847—92-ik

A szépirodalmi közlemények közt Hardy angol regényének «Otthon, a szülőföldön» tizedik és befejező részét kapjuk; Gyulai Pál melankolikus kis költeményt írt «Rossz termés» cimen. Kozma Andor két költeményt fordított le francziából Verlaine Páltól. A kötet gazdag tartalmát most is az «Értesítő» rész zárja be, s abban hazai és külföldi könyvek ismertetése. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 forint, félévre 6 forint.

Paris, Zola híres regénye, melyet magyar fordításban egy politikai napilapunk közölt, most

városban Zola a tépelődő jámborság egy-egy vágya-vágyott állomásának jelképét adja. Egy kegyes, vallásos pap, ki hitet és megnyugvást keres, Lourdesban nem találja meg a jöttevő esodát, Rómában nem találja meg a béke vallását, most tehát Párisban a könyörtelen és irgalmasság gyakorlásában akarja megnyugtanni lelkét, s látja mindenütt a nyomort. Az emberi lélek tehát e földön nem találhat megnyugvást. Zola hatalmas tolla Páris megdöbbentő képét tárja föl. A két kötet ára 3 frt 50 kr.

A «BIBLIÁS ASSZONY» ELŐADÁSA A NÉPSZÍNHÁZBAN. — JELENET A III. KÉPBŐL.

Erdélyi fényképe után.

Pályázatok. A kolozsvári Nemzeti Színház intézménye által hirdetett két ösztöndíjas pályázat október 15-ikén járt le és a népszínház pályázatra huszonnégy, a drámai pályázatra tíz darab érkezett. — A nyíregyházi Bessenyei-szobor leleplezése alkalmára oda-pályázatot hirdettek, tíz darab huszfrankos arannyal. A pályadíjat Sajó Sándor jászberényi főgimnáziumi tanár «Bessenyei» című ódája nyerte el.

Fesztty történelmi képeinek kiállítása. Fesztty Árpád két nagy történelmi festményét, a «Zoltán eljegyzését» és a «Bánhidai csatát», s a «Krisztus temetése» most készülő harmas képe vázlatait november 7-ikén mutatta be a műcsarnokban a meghívottaknak. A főváros nyilvános és társadalmi életének színe-java megjelent, a miniszterek közül Wlassics, Perczel, továbbá Zsilinszky Mihály államtitkár, Tisza Kálmán, művészek, írók, képviselők, műszeretők. A látogatókat Fesztty Árpád fogadta, kinek sok őszinte üdvözlést is kellett még ezenkívül fogadnia. A hölgyvilág, kivált a művésznők is nagyon érdeklődtek. A képek, nagy méretűek, a teremben elég jó helyet nem kaptak, de a velők szemközti felállított két tükör annál tisztábban mutatja a festmények arányát, színhatásait. A meghívott vendégek délután 2 órakor a nagyközönségnek adták át a termet, mely most már a jövő hét végéig nyitva áll. Különösen sokan élvezik a festmény hatását a délutáni órákban, mikor a villamos fényt felgyújtják.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia nov. 7-ki ülésén a második osztály ülésén a Ballagi Aladár tartott felolvasást ezzel a címmel: «Művelődésünk képe a Nyelvtörténeti Szótárban». Éles bírálat alá vette a Szarvas Gábor és Simonyi Zsigmond szerkesztette «Nyelvtörténeti Szótárt», és sajnálatát fejezte ki, hogy az Akadémia 36,000 forintot költött rá.

Ballagi Aladár vizsgálódása szerint a «Nyelvtörténeti Szótár» anyaga nagyon hiányos és a művelődés, sőt a földmívelés szavainak és kifejezéseinek egy nagy része hiányzik belőle. Hiányait már a «Budapesti Szemle» is megírta és kiemelte, hogy csak Molnár Albert szótárában 5000 szó van, a melyeknek a Nyelvtörténeti szótárban nyoma sincs. Most, a mikor az Akadémia egy új nagy szótár kiadását indítja meg, Ballagi kötelességének tartja figyelmeztetni az Akadémiát a Nyelvtörténeti Szótár fogyatékosságára. Először azzal a szó-annagallal foglalkozott, mely kimaradt a szótárból; a másik rész, melyet valamelyik közéleti újság fog felolvasni, azt vizsgálja, hogy a felvett anyagot

miként tárgyalja a nyelvtörténeti szótár. A szerkesztők — úgy mond — ezekre menő szótakat, a miket a gyűjtők beküldtek, nem illesztették be a megillető helyekre. Némely szót, azt se tudja, hol keressen az ember, mert egészen más fogalom alá sorozták. Ennek a fölületességnek okát igazán, nyíltan megmondta Szarvas Gábor annak idején a «Budapesti Szemle»-ben: bedugultak az összes források, ingyen pedig manapság senkinek sincs kedve dolgozni. Ballagi kritikája az ülés egész idejét betöltötte.

A Földrajzi Társaság november 10-én tartott közgyűlésén, melyen Erdőy Béla elnököl, tiszteletbeli tagokul megválasztották: Dániel Ernő báró kereskedelmi minisztert, Ludvig Gyula államvasuti igazgató-elnököt, Halmos János székesfővárosi polgármestert és Richter Ernő dr. gráci egyetemi tanárt. Lóczy Lajos bemutatta az új műveket, ezek közt a Balaton-egyesület könyvét. A közgyűlést követő fölövalasó ülésen György Aladár tartott nagyérdemű előadást a felső Nilus vidékén történt újabb politikai alakulásokról és a fasodai konfliktus jelentőségéről. Azután Kozma Gyula ismertette Fellnernek, a «Donau» nevű fregatton végzett utazásáról a tájfunokról (a kínai tenger viharai) tett tanulmányát. Fellner, a ki különben egyszerű hajókormányos, folyékony, gondos előadásban írja le a tapasztalatait.

MI UJSÁG?

A király november 10-ikén ismét bejött a fővárosba Gödöllőről és általános kihallgatást adott. Ő Felsője egész visszavonultan él Gödöllőn most is. Csak hétfőn és csütörtökön délelőtt jön a fővárosba, általános kihallgatásokra és a kihallgatás után azonnal visszatér gödöllői magánjába. E hó 10-én gróf Góluchovszky külügyminisztert is fogadta, a ki Keszthelyről, hol gróf Festetich Tasziló látogatásán volt, Budapestben utazott vissza Bécsbe. A jövő hétfőn nem lesz királyi kihallgatás, a jövő csütörtökön, november 17-én azonban ismét fogad a király. Ekkor fogadja a székesfőváros küldötteit is, a kik a főváros egyesítésének huszonötödik évfordulója alkalmából a főváros halálafelirátát nyújtják át.

A királyné gyilkosa. Éppen két hónapra rá, hogy az alvó Luccheni Genfben meggyilkolta Erzsébet királynét, állították a gyilkost a genfi esküdtszék elé, hogy elvegye büntetését, a legnagyobb, melyet a genfi kanton mérhet a gonosztevőkre. Halálbüntetés ott nincs, tehát a gonosztevőt örökös fogságra ítélték. A tárgyalás úgy folyt le, mint előre képzelték, de sokkal hamarabb ment s este már kihirdethették az ítéletet. Luccheni semmit sem tagadott, sőt dicsőkedett tettével és örömet nyilva-

nította, hogy a merénylet sikerült. A megidézett tanúk bizonyítására nem volt szükség. Az sem derült ki a vizsgálat alatt, hogy Luccheninek cinkosai lettek volna. Moriaud ügyvédnek, kit hivatalból rendelték védőnek, volt legkényesebb helyzete, mert Luccheni se bántatot nem mutatott, se tisztességesen nem viselte magát a tárgyalásán. A védő csak arra kérte a bíróságot, hogy kénytelenül ítéletet ne mondjon, a gonosztevő még megjavulhat húsz év alatt. Az esküdtek kimondták a véteket, a bíróság pedig kihirdette az örökös fogságot. Luccheni pedig fölkiáltott: «Éljen az anarkhia, halál a társadalomra».

A királyné gödöllői szobra. A gödöllőiek szoborral óhajtkák megörökíteni Erzsébet királyné emléket, hogy halálát hirdethessék késő időknek is, mennyire szeretett ott időzni a felső Nilus vidékén. A szoborállító-bizottság megalakult; tiszteletbeli elnöke: Ferdinánd toscanai nagyherceg, elnöke: Kapczy Vilmos főszolgabíró, alelnökei: Deininger Imre kir. tanácsos jószágigazgató és Pirker Ernő erdőmester, a végrehajtó-bizottság elnöke: Ripka Ferencz. A bizottság 25 tagu választmányból és 5 tagu végrehajtó bizottságból áll, mely azonnal hozzálát a gyűjtéshez.

Gróf Festetich György emléke. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter a keszthelyi Georgikonnak mult évben megtartott száz éves jubileuma alkalmával azt az eszmét vetette fel, hogy a Georgikon alapítójának, gróf Festetich Györgynek, szobrot emeljenek. A miniszter felkérte az országos magyar gazdasági egyesületet, hogy az eszme megvalósítására mozgalmat indítson. A gazdasági egyesület gróf Dessewffy Aurél elnöke alatt megalakította a szoborbizottságot, a mely felhívást bocsátott ki a magyar gazdáközönséghez, hogy járuljon hozzá adományaival a kegyeletes terv kiviteléhez és segítsen megteremteni a szobrot, a magyar mezőgazdasági kultúra első emlékkövét. A szoborra az országos gazdasági egyesület 1000 koronát, Darányi földmívelésügyi miniszter 1000 koronát és gróf Dessewffy Aurél 200 koronát adományoztak.

A debreczeni színészet százéves jubileuma. Debreczenben november 27-ikén ünneplik meg, hogy a kolozsvári színház ott száz év előtt az első magyar színelőadást rendezte. A színházban november 27-ikén és 28-ikán díszelőadást tartanak, s egyes eredeti dráma, vígjáték jelenetét játszzák, hogy minél többen közreműködhesenek azok közül,

Pecha Albina.

kik a debreczeni színpadon kezdték pályájukat, vagy aratták a sikert. Így közreműködnek Prielle Kornélia, Blaha Lujza, Török Szakáll Róza, Ujházi Ede, Vizvári Gyula, E. Kovács Gyula, stb. Az ünnepélyre meghívják a Magyar Tudományos Akadémiát, a Kisfaludy-társaságot, a Petőfi-társaságot, a szegedi Dugonics-társaságot, a fővárosi sajtót, az összes fővárosi színházakat.

Egy millió jótékony célra. Sembergy Imre, hontmegyei nagybirtokos, az 1848-iki honvédelmi bizottságnak nem rég elhunyt tagja, végrendeletében egész vagyonát (5000 hold), mely egy millió forint értékét képvisel, a felvidéki magyar köznevelési egyletnek hagyta. A végrendelet említi, hogy a jószág legnagyobb része pör alatt van, s kérdést intéz az egyesülethez, hogy ennek dacára hajlandó-e birtokába venni e vitás örökséget. Az egyesület egyelőre nem hajlandó nyilatkozni, minután a per állásáról tájékozva nincs. Thuróczy elnök Lőrinczy György alelnököt és Gyurky Géza titkárát bízta meg a szükséges tájékozás megszerzésével, a kik előreláthatólag az örökség birtokbavételét fogják javasolni. Ez esetben a pör eddigi és további folytatásának költségeit is az egyesület terhére számítják.

A karácsony és újév alkalmából november 15-ől december 31-ig a Széchenyi, Hoffmann és Társaság Budapest, IV. Bécsi-utca 4. sz. egy nagy alkalmi eladást rendez, melyen selyemkellme újdonságai közül a hirdetésekben foglalt (1. hirdetések között) árakon adják el.

HALÁLOZÁSOK

Mária Antónia toskánai nagyhercegnő meghalt e hó 8-án éjfélkor Gmunden mellett levő Orth nevű kastélyában, 84-ik évében. Édes anyja volt Salvator János főhercegnek, ki 1889-ben összes előjogairól és a hadseregnek viselt rangjáról lemondván, Orth János nevet vett föl, tengerre szállt és hajójával együtt nyomtalanul eltűnt. Másik fia, Salvator Lajos, a világutazó, ki úti könyveiről is ismert, Malorka szigetén a világító elzárkózva él. Az agg főhercegnőt sok csapás érte, látott maga körül összeomlani trónokat is. Atyja, I. Ferencz, a két Szicília királya volt; férje II. Lipót toskánai nagyherceg, de ennek le kellett mondania trónjáról, hogy azt megmentse dinasztiaja számára. Ekkor 1859-ben II. Lipót és neje Ausztriába jöttek, s Bécsben és Salzburgban tartózkodtak. A szicíliai és toskánai trónok összeomlottak nem sokára. A most elhunyt fejedelmi hölgy férje is meghalt 1870-ben, elvesztette pár év előtt 43 éves fiát, Salvator Károly főherceget is János fia eltűnése után. Leányai közül Mária Izabella főhercegnő az elhunyt Trapani gróf neje volt. Mária Lujza Annuciata pedig Károly Istenbúr-Birstein herceghez ment nőül. A toskánai nagyhercegnő gyermekei mindannyian a legkiválóbb példaszerű nevelésben részesültek, szülei házában, Firenzeben. A hercegszöszony mindig híres volt fíradhatatlan jótékonyaságról. Salvator Ferencz főherceg, ki királyunk leányának, Mária Valériának férje, nagyanyját gyászolja az elhunytban. Legidősebb fia pedig IV. Ferdinánd toskánai nagyherceg. Mária Valéria főhercegnő e hó 10-én

Gödöllőről elutazott, hogy jelen legyen férje nagyanyja temetésén.

Nagy Ivánnak, a jeles történettudósnak temetése nagy részvét közt ment végbe Horpácsán. Hont- és Nógrádmegye közönségének sok előkelő tagja jelent meg. Nógrádmegye és a nógrádmegyei Múzeum-társulat koszorúin kívül a templomban levő ravatalra koszorúkat helyeztek: a megboldogult neje, Szontagh Pál (a régi igaz barátjának), a genealogiai és heraldikai társaság (nagyérdemű II. elnökének), B.-Gyarmat város közönsége, továbbá az ócsai Nagy-család, a Csefalvay, Jeszenszky-családok és Darvaiek. A gyászszertartást Lengyel Imre b.-berinkei plébános végezte, a sir fölött pedig dr. Kosziczky Arnold mondott megható búcsúbeszédet.

Fackh Károly, lovag, kereskedelmi miniszteri tanácsos, volt országgyűlési képviselő s közös hadseregbeli kapitány, 64 éves korában meghalt Budapestben. A megboldogult a múlt évbenben jelentékeny szerepet játszott a közéletben s előbb pedig mint gróf Gyulai szárnysegéde részt vett az 1859-ki osztrák-olasz háborúban. A hadseregből állami szolgálatba lépett s mint ilyen legfelsőbb helyről több kitüntetésben részesült. Hét gyermeke s nagy rokonság gyászolja.

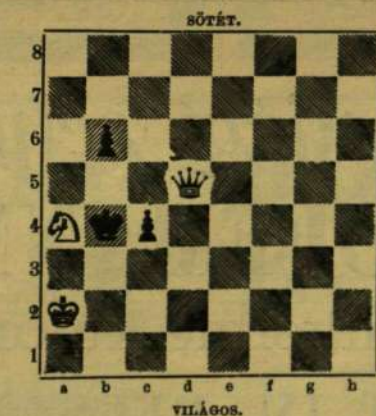
Gelléri Miksa, hírlapíró, az Otthon-kör könyvtárnoka, Gelléri Mórnak, az orsz. iparegyesület igazgatójának testvér öccse, hosszas szenvedés után elhunyt e hó 10-ikén Budapestben. A hírlapírásán kívül több kötetre terjedő elbeszéléseket is írt.

Elhunytak még a közéletben napokban: korosi és nagy-helbenyi Korosy Kamillo, nyug. huszárkapitány, gróf Apponyi Albert gerendási uradalmának jószágigazgatója, a szabadságharc előtti idők híres testőrgárdájának utolsó tagja, 84 éves korában, Csorváson, hol temetésén gróf Apponyi Albert is megjelent. — Idősebb szirma-bessenyei Sziemay Tamás, 1848–49-iki honvédszázadosnagy 69 éves korában, Tállyán. — Görgői Góncsi János, Temes-Temetén, 80 éves korában. Az elhunytban Görgői Gyula országgyűlési képviselő édesatyját gyászolja.

Özv. Gurán Péterné, szül. Herbánszky Terézia, néhai huszárnagy özvegye, 79 éves korában, Székesfehérváron. — Özv. Lucczenbacher Imréné, szül. Turri Lidia, 60 éves korában, Cegléden. Törökfalvi Pap Elemérné, szül. Kállay Anna, 36 éves korában, Nagybányán.

SAKKJÁTEK.

2087. számú feladvány. Hülsen B.-tól.

Világos indul s a harmadik lépésre ma!t mond.

A 2070. sz. feladvány megfejtése. Galitzky W. A.-tól.

Világos.	Sötét.	Világos.	Sötét.
1. Va2—c4	c7—c6 (a)	1. Kc5—e6	
2. Kh7—g6	c6—d5	2. Vc4—e4	Kc6—d7
3. Vc4—g4	c5—c4	3. Hd5—f6	t. sz.
4. Vg4—h3	t. sz.	4. V mat.	
5. V mat.			

Helyesen fejtették meg: Budapest: E. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Kecskemét: Balogh Dénes. — A pesti sakk-kör.

Szerkesztői mondanivalók.

Miskolc, M. R. Kálldőn tartózkodó magyar alattvalók katonai ügyekben az ottani osztrák-magyar követtséghez vagy főkonzulkhoz fordulhatnak.

Henneberg selyem

csak akkor valódi ha közvetlen gyárainból rendelik

Az Alföldön. A sorok elég jól gördülnek, a képek, ha kissé kúszáltak is, elég elevenen folynak; de a költeményben nincs semmi eredetiség, Petőfi hangjának, modorának utánzata.

Szerelmem és vőfűrdő. Báthory Erzsébet rémtetteit beszéli el, de gyarló, képtelen mese keretében. A vers kidolgozása ép oly kezdetleges, tökéletlen, mint maga a kidolgozott mese.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 44-ik számában közölt képtalány megfejtése: Az évekkel nem csak a bölcsesség jön meg, hanem az égreység is.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Kaplony-utca 9. sz.)

Gummiárak, betegápolási gépek, érc-kötők (övezetek F. Bergeránd párisi gyárostól) legelőnyösebben beszerezhetők Polgár Sándor egyetemi kötszeresnél, Bpest, Erzsébet-körút 50. 6734

Dr. Krepuska Géza

fülvorvos, egyetemi m. tanár, lakását a Ferencciek-bazárjából a József-utca 4. szám alá tette át. 7924

Vese, húgyhólyag, húgydara és kövesség-bántalmak ellen, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál, orvosi tekintélyek által

a Lithion-forrás

Salvator

kitűnő sikerrel rendelve lesz. 7523

Húgyhajtó hatása!

Kellemes ízű! Könnyen emészthető!
Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban.
A Salvator-forrás igazgatósága Eperjesen.
Budapest, főraktár Edesky L. urnál.

Saját készítményű

Tornaeszközök és mindennemű hálók. Valódi orosz szírcipők és a legjobb gyártmányú korcsolyák. — Nagy választék a legkülönlegesebb társasjátékokból.
SEFFER ANTAL
kötél- és zsinór-árak raktára
Budapest IV. kerület, (Károlylaktanya)
Károly-utca 12. 7020
Vidékire árjegyzék szerint.

OSAN

A legújabb és legmodernebb fogorvosok számára készült. A fogorvosok számára készült. A fogorvosok számára készült.

RÓZSATEJ

A legújabb és legmodernebb fogorvosok számára készült. A fogorvosok számára készült. A fogorvosok számára készült.

Tanningene

A legújabb és legmodernebb fogorvosok számára készült. A fogorvosok számára készült. A fogorvosok számára készült.

fekete, fehér és színes 45 krtól 14 ftr 65 krajczárig méterenként — sima, csikos, kockázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szín és árnyalatban stb) Ruhák s blousokra agyárból! Privát fogasztóknak postabér, vámmentesen és házhoz szállítva. Minták postafordultával.

Magyar levelezés. — Svájcba kétszeres levélbélyeg ragasztandó
HENNEBERG G. selyemgyárai, Zürichben
(cs. és kir. udvari szállító).

